

РОЗДІЛ ІІІ.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ФОЛЬКЛОРУ: ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЛЬОВОГО ФОЛЬКЛОРИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ТРАНСКРИБУВАННЯ, АРХІВУВАННЯ

УДК 781.7:784.64(477.4-42)

Маргарита Скаженік
(Київ)

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПОЛЬОВОЇ РОБОТИ НА ВОЛИНСЬКО-ПОДІЛЬСЬКОМУ ПОГРАНИЧЧІ (ЗА КАЛЕНДАРНОЮ ТВОРЧІСТЮ ПІВДЕННОЇ ЖИТОМИРЩИНИ)

Стаття акцентує увагу на необхідності якнайшвидшого заповнення прогалін в етномузичному обстеженні пісенних традицій волинсько-подільського пограниччя. Робота містить практичні рекомендації, що покликані оптимізувати майбутні польові дослідження у цьому терені: в загальних рисах викладено стан традиції, наведено перелік обстежених сіл (з іменами збирачів) та розгорнуті репертуарні списки календарно-обрядових пісень (в межах кожного жанру інципіти згруповані за ритмічними типами). Цією публікацією прагнемо активізувати експедиційну діяльність на одному із стратегічних для вітчизняного етномузикознавства міжрегіональних та міжареальних перетинів.

Доданий до збірника DVD містить репертуарні списки у таблиці Excel.

Ключові слова: Полісся, Поділля, Східна Волинь, центральна і південна Житомирщина, календарні обряди та пісні, репертуарні списки пісень, запитальник, ритмічні типи.

Маргарита Скаженік. Актуализация полевой работы в волинско-подольском пограничье (на материалах календарного творчества южной Житомирщины). Стаття акцентує увагу на малоисследованных пісенних традиціях волинсько-подольського пограниччя. Робота содержить практичеські рекомендації, котрі допоможуть оптимізувати будучі польові изыскания в указанном регіоні: в общих чертах изложено состояние традиції, приведен перечень обследованных сёл (с именами собирателей) и развёрнутые репертуарные списки календарно-обрядовых песен (в пределах каждого жанра инципиты сгруппированы по ритмическим типам). Этой публикацией стремимся активизировать экспедиционную работу на одном из стратегических для отечественного этномузикознания межрегиональных и межареальных пересечений.

DVD-приложение к сборнику содержить репертуарные списки в таблице Excel.

Ключевые слова: Полесье, Подолье, Восточная Волинь, центральная и южная Житомирщина, календарные обряды и песни, репертуарные списки песен, опросник, ритмические типы.

Margaryta Skazhenyk. Actualization of the field work in the Volyn-Podolia Frontier Provinces (is based on materials of the calendar creative work of South Zhytomyrschina). The article deals with filling of blanks in ethnic and musical investigation of song tradition of Volyn-Podolia Frontier Provinces. The work contains the practical guidance to help optimize future fieldwork in a mentioned region: in a general way the state of the tradition is described, a list of the surveyed villages is provided (with the names of collectors) and detailed repertory lists of calendar

and ritual songs are provided (the incipits are grouped for rhythmic types within the limits of each genre). This publication seeks to activate expeditionary work on one of the strategic interregional and interareal crossing for the national ethnomusicology.

The repertory lists of calendar songs on DVD are attached to this compilation album in Excel format.

Key words: Polesye, Podolia, East Volyn', Central and South Zhytomyrschyna, calendar rituals and songs, repertory lists of songs, questionnaire, rhythmic types.

*«Саме фіксацію народних мелодій
як історичних пам'яток я вважав
справою величезного значення
і цій справі мріяв присвятити
своє життя...»
Климент Квітка¹.*

Все нові й нові покоління дослідників продовжують заповнювати «ганебну для музикознавства і для історії взагалі прогалину – відсутність систематичних записів обрядових пісень (календарних і весільних)...» [10, с. 32]. Поступово була випрацювана методика експедиційної роботи з подальшим архівним опрацюванням новоздобутих матеріалів². Кваліфікована робота в терені фахівців-етномузикологів і зацікавленого студентства дала результати – досліджено значні площі українських етнічних земель (у тому числі за межами сучасних державних кордонів³). Завдяки системному підходу найбільш плідними виявилися експедиції кількох останніх десятиліть (починаючи з 1980-х рр.). В результаті активної польової діяльності вітчизняна етномузикологія накопичила величезний масив записів традиційної музики⁴.

Тим не менше, на етномузичній мапі України ще лишається багато «білих плям», які вимагають негайного експедиційного обстеження. Деякі місцевості, вочевидь, вже втрачені для польової роботи етномузиколога, проте в більшості традицій ще можна зафіксувати цінні музичні артефакти, яких так бракує для сучасних структурно-типологічних, мелогеографічних і мелогенетичних досліджень. Активізувати теренові пошуки необхідно ще й тому, що сьогодні основними носіями традиційної музичної культури є найстарше покоління – переважно це жінки 1930 – 1940-х років народження (зрідка трапляються інформанти кін. 1920-х рр. н.).

¹ Див. [10, с. 29].

² Для студентів-початківців ця методика детально описана в рекомендаціях Богдана Луканюка [24; 25], Ірини Довгалюк та Андрія Вовчака [47].

³ Південне і північне Підляшшя (нині Польща) досліджувала Лариса Лукашенко; Берестейщину (Беларусь) – Ірина Клименко, Лариса Лукашенко і Юрій Рибак; східні землі Туровщини, західні Мозирщини (Беларусь) – авторка; південну Мараморощину (Румунія) – Ганна Пеліна; Стародубщину (Російська федерація) – Ірина Данилейко (у складі експедиції Російської академії музики ім. Гнесіних).

⁴ Найбільші архіви української народної музики зосереджені в Науково-дослідних лабораторіях етномузикології при Національних музичних академіях Києва і Львова, а також в Інституті мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського (далі – ІМФЕ), Державному науковому центрі захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (далі – ДНЦЗКСТК) та мистецькій агенції АртВелес. Останніми роками поповнюються зібрання студентських записів у Київському національному університеті культури і мистецтв та Рівненському державному гуманітарному університеті. Оскільки експедиційні виїзди у більшості випадків не мають державного фінансування, чималі колекції зберігаються у власності окремих збирачів.

Небезпека втратити дорогоцінний час особливо гостро стоїть перед дослідником ранньотрадиційного, насамперед обрядового пісенного фольклору, знавців якого дедалі стає все менше. Звичайно, ми працюємо і з молодшими співачками (1950-х рр. н.), але їхня обізнаність щодо місцевих обрядів і пов'язаних з ними пісень, на жаль, часто фрагментарна. Я нерідко спостерігала, коли 10–15 років різниці між інформантками, що все життя прожили в тому самому селі, можуть значно відрізнити їхній репертуар. Згасає не лише питома обрядова традиція, але й стилістично пізніші жанри – спрощується та уніфікується лірична пісня (молодші виконавиці нерідко віддають перевагу широко відомим «українським народним» пісням, порівняно зі складнішими для виконання зразками традиційної лірики); справжнім раритетом стала рання лірика (збереглася в основному на Поліссі); пізньотрадиційні церковні колядки і псалми замінюються новішими, нерідко загальнопоширеними (у випадку з псалмами навіть російськомовними зразками – «це нас матушка навчила з книжки»). Все проблематичніше стає зібрати співацький гурт, що ускладнює фіксацію місцевих форм гуртового співу.

Сьогодні схвалюється експедиційна робота в будь-якій місцевості, насамперед якщо звідти бракує матеріалів. Втім, виняткового значення набувають дослідження тих земель, територіями яких проходять кордони між регіональними (локальними) музичними традиціями, що належать різним історико-етнографічним культурним зонам [26]. Одна з таких територій розташована у центральній і південній Житомирщині, вивченню якої і присвячена ця публікація.

Житомирська область – адміністративно-територіальна одиниця⁵, окремі частини якої належать різним етнокультурним регіонам. Найпівнічніші райони (Олевський, Овруцький, Лугинський, Народицький, північ Ємільчинського, Коростенського і Новоград-Волинського) входять до *поліської* зони (Середнє Полісся). Південь Ємільчинського, Новоград-Волинського, Коростенського, а також Малинський, Радомишльський, Володарськ-Волинський райони утворюють *східну Волинь* [16]. У той же час, матеріали з цих теренів виявляють спорідненість з *подільськими* співочими традиціями. Перехід між поліською і волинсько-подільською зонами відбувається поступово – при просуванні на південь ознаки поліського стилю поволі згасають, натомість подільські риси все більше посилюються⁶. Про це, зокрема, свідчать: утвердження в обрядових мелодіях квінтового діапазону і пов'язаної з ним впорядкованої гетерофонії терцієвого типу (за Є. Єфремовим – консонантної гетерофонії [5]); зникнення одних ритмотипів і поява нових, або статистичне зростання деяких форм (наприклад, весільних тирад⁷); поступова стабілізація ритмічних малюнків із дробленням в більшості весільних наспівів (у тому числі двійкових ритмотипів у другому поколінні), які набули консервації в подільській співочій традиції

⁵ Житомирська обл. була утворена 22 вересня 1937 року [9].

⁶ Ознаки перехідних зон, що проявляються у зміні музичного мислення, описані в роботах [20; 21; 16; 5].

⁷ Збільшення тирадних композицій супроводжується посиленням їх семантичного навантаження в обряді [41, с. 135], див. також [17, с. 41].

[14; 13]; зростання кількості поетичних текстів на мелодії з триопорним ладом у весільних «журних» піснях [41, с. 135]; збільшення типових для Поділля весняних хороводно-ігрових пісень, згадки про обряд «колодки» на Масляну⁸. Південно-східні території Житомирської області (наприклад, Попільнянський район) мають деякі ознаки *наддніпрянського* виконавського стилю⁹, що відчувуються в повільних темпах, досить великих складорозспівах, ладах з низьким другим шаблоном у питомій ліриці (найпоказовішою виявилася традиція села Романівка, яке разом з Олегом Коробовим ми відвідували 12 разів упродовж 2007–2013 рр.).

Незважаючи на стратегічне місцезрештування сучасної Житомирщини, теренами якої проходять міжрегіональні та міжареальні роздоріжжя, більшість її районів досі лишаються не обстеженими. Фронтально («з села в село») пройдена лише поліська частина області (починаючи з 1994 р.). Найвагоміший внесок у дослідження цієї місцевості вклали співробітники Проблемної науково-дослідної лабораторії з вивчення народної музичної творчості при Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського (далі ЛЕК – лабораторія етномузикології, Київ) та Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (далі – ДНЦЗКСТК¹⁰): Євген Єфремов, Ірина Клименко та авторка статті. Частина зафіксованих в експедиціях матеріалів оприлюднена у чисельних публікаціях цих дослідників¹¹ та в кількох компакт-дисках, частина з яких є виконавською реконструкцією [50; 51; 53–55; 57].

Центральні та особливо південні території Житомирської області¹² мають розріджену сітку обстеження (деякі місцевості взагалі представлені поодинокими записами) і це при тому, що заселення цієї лісостепової зони є надзвичайно щільним. Етномузикологи оперують незначною кількістю народнопісенних збірників та публікацій, більшість з яких побачила світ ще на початку ХХ ст. [1; 2; 4; 7; 8; 11; 12; 18; 29; 30; 33 – 35; 40; 46], відомості про деякі обряди та пісенні тексти (без мелодій) знаходимо в етнографічних матеріалах [3; 39; 48]¹³. Частина опублікованих раніше нотацій та архівні матеріали з фондів ІМФЕ ім. М. Т. Рильського були зібрані та видані Людмилою Єфремовою у збірнику «Народні пісні Житомирщини» (2012 р.) [31]. Але і це видання не заповнило прогалин у дослідженні окресленого терену. Нарешті, південна Житомирщина

⁸ В деяких найпівденніших селах (Чуднів: Лихосілка, Краснопіль) фіксується обряд Меланкування з відповідною піснею, є згадки про колядування першому снопу на зажинках (Чуднів: Лихосілка), з одного села маємо пісню до великодньої гри про Коштуба (Баранівка: Суємці). Відомості про ці та інші календарні обряди і пісні Поділля див., зокрема, в роботах [19; 36].

⁹ Характеристику музичної стилістики Наддніпрянщини див. в роботах О. Мурзиної, Т. Сопілки [43; 27; 28] та в статті О. Терещенка у цьому збірнику.

¹⁰ ДНЦЗКСТК організував комплексні історико-культурні експедиції, де етномузикологи працювали у складі групи з 20 – 25 фахівців різного профілю. Це ускладнювало роботу, оскільки час був обмежений (найчастіше за день відвідували два села), а бажаючих поспілкуватися з тими самими інформантами було забагато. За таких умов рідко вдавалося організувати гуртовий сеанс, а записи мали розвідувальний і фрагментарний характер. Натомість самостійні виїзди давали етномузикологам можливість працювати в селі необмежену кількість часу, щоправда вони фінансувалися власним коштом збирачів – І. Клименко і М. Скаженик.

¹¹ Див., зокрема, публікації серії наукових збірників «Проблеми етномузикології» (Київ), макроареалогічні дослідження І. Клименко в журналі «Вопросы этномузыкознания» (Москва), а також статті [6; 42].

¹² Далі для більшої лаконічності будемо користуватися узагальненою назвою «південна Житомирщина».

¹³ Танцювальну народну музику в с. Криве Попільнянського р-ну записував Василь Верховинець, див.: Верховинець В. «Теорія українського народного танцю». – Полтава, 1920 (перевидане в Києві 1986 р.).

взагалі відсутня в аудіопублікаціях, лише кілька сіл центральних районів представлені одним-двома (рідше більше) різножанровими зразками [15]¹⁴.

Більш-менш планомірну польову роботу в цій місцевості з 2000-го року проводить авторка (разом з Олегом Коробовим). Це були розвідки з метою «зондування» території у віддалених одне від одного селах. Усього обстежено понад 50 сіл у Новоград-Волинському, Володарськ-Волинському, Черняхівському, Червоноармійському, Радомишльському, Коростишівському, Баранівському, Попільнянському, Любарському та Чуднівському районах¹⁵. В деяких з цих районів записували Наталя Сербіна, Раїса Цапун, Іван Сінельников.

Своєю публікацією хочемо не тільки закликати молодих дослідників до вивчення пісенних традицій полісько-волинсько-подільського пограниччя, але й допомогти їм скерувати і оптимізувати свою роботу в терені. З цією метою наводимо перелік більшості обстежених сіл з посиланнями на записувачів або друковані джерела (див. таблицю 1 і карту наприкінці статті¹⁶) та орієнтовні репертуарні списки пісень календарно-обрядового циклу (таблиця 2)¹⁷. Необхідність створення подібних списків постає чимдалі гостріше, оскільки сучасний стан фольклорної традиції вимагає від збирача значно більшої обізнаності в музичному матеріалі досліджуваної місцевості, ніж це було 20 і навіть 10 років тому. Навіть досвідчені фахівці, плануючи експедиційні виїзди (розвідкові чи повторні), здійснюють підготовчу роботу і розробляють спеціальні запитальники, спираючись на публікації та архівні матеріали з суміжних територій. Це не тільки допомагає зорієнтуватися в незнайомій традиції, але й робить опитування більш ефективним, сприяє якнайповнішій фіксації місцевого співочого репертуару¹⁸.

* * *

Основою для складання запропонованих репертуарних списків календарних пісень стали новоздобуті польові матеріали останніх десятиліть, що були зібрані за єдиною методикою: особистий фоно- і графоархів авторки, накопичений впродовж 20-річної роботи в терені; нотні транскрипції

¹⁴ Смільчине: Неділище (5 веснянок, 5 петрівок, 1 лірична [49]), Підлубли (1 петрівка, реконструкція [51]); Коростень: Поліське (1 жнивна, реконструкція [51]), Мединівка, реконструкція, (многоліття [55]), Обиходи (1 колядка, 1 петрівка, 1 весільна, 1 лірична (чумацька) [54]), Сарновичі (1 щедрівка, 4 весільні, 1 колицька, 2 ліричні [54]); Малин: Іванівка (1 купальська, 1 весільна [54]); Радомишль: Леніне (1 колядка, 1 петрівка, реконструкція [51; 52]), Вишевичі (1 лірична, реконструкція [56]).

¹⁵ Повторно (з метою цифрового аудіозапису і відеозйомки сеансів та обрядів) ми поверталися лише в 5 сіл: Ужачин (Нов.-Вол.), Дворище (Вол.-Вол.), Новопіль (Черняхів), Романівка і Саверці (Попільня).

¹⁶ У таблиці 1 і карті наведені лише ті села, які розташовані на південь від лінії Малин – Володарськ-Волинський – Новоград-Волинський, оскільки північніші території обстежені досить добре, подекуди навіть фронтально. З-поміж районів південної Житомирщини до фронтального обстеження наближені лише Новоград-Волинський і Малинський райони. Далеко не всі згадані села (таблиця 1) вивчені однаково ретельно, деякі з них представлені в публікаціях лише одним або кількома пісенними зразками (часто пісні були записані в інших населених пунктах). Відкритим залишається питання доступу до багатьох приватних колекцій.

¹⁷ Запитальник весільних та ліричних пісень окресленого терену заплановано видати окремою публікацією.

¹⁸ Усвідомлюючи гостру потребу в подібних запитальниках, особливо в роботі зі студентами, аби скерувати їхню експедиційну практику, дослідники складають репертуарні списки пісень і питань з обрядовості та етнографії. Згадаємо ті з них, що мають регіональне спрямування: запитальники для Західного і Середнього Полісся (за верхньо-прип'ятськими матеріалами та північними районами Рівненщини), а також для Західної Волині (Маневиччина) розробляв Юрій Рибак [37; 38, додаток 3; 32]; при дослідженні Лівобережних пісенних традицій в нагоді стане запитальник Ірини Данилейко з нашого збірника, що спирається на матеріали басейну Ворскли (Сумщина).

Є. Єфремова та І. Клименко (оригінали зберігаються у фондах ДНЦЗКСТК); деякі аудіозаписи Н. Сербіної та А. Колодюк. Ці матеріали були доповнені відомостями з публікацій [3; 4; 8; 11; 12; 29 – 31; 33 – 35; 44; 46] та студентських робіт [22; 23]. Питальник базується на матеріалах центральних і південних районів Житомирської області. Записи з північних районів згадуються лише для демонстрації репертуарної спорідненості пісенних традицій південної Житомирщини і її північної (поліської) частини.

Перш ніж запропонувати читачеві власне списки пісень, наведу деякі спостереження над календарними традиціями південної Житомирщини та прокоментую структуру таблиці 2.

Експедиції початку ХХІ століття показали на окресленій території досить високий рівень збереженості ранньотрадиційних жанрів. Тому опитування місцевого репертуару можна з впевненістю розпочинати з календарних обрядів і пісень, не турбуючись, що незнання цих творів значно послабить ентузіазм респондентів і відіб'є у них інтерес до спілкування. У більшості локальних традицій інформанти 1930-1940-х рр. н. добре пам'ятають купальський обряд і пісні купальсько-петрівського циклу. Охоче вони розповідають і про обрядодії різдвяно-новорічного періоду та обходи дворів зі співом колядок і щедрівок. Щоправда, аби записати традиційні (світські) наспіви, респондентів часто доводиться «повертати» в часи їхньої молодості та дитинства, оскільки сучасні зимові обходи, насамперед колядування, супроводжуються переважно пізнім за походженням репертуаром християнського змісту. Іноді жінки неохоче пригадують дитячі щедрівки і колядки, сприймаючи їх як щось несерйозне. Проблеми для опитування можуть становити жанри весняного і жнивного циклів. Весняні обряди практично відсутні (окрім танків на Великдень біля церкви, про які розповідали найстаріші жінки), хоча самі веснянки народні співачки часом (в окремих традиціях) виконують досить впевнено. Зрідка вдається записати спогади про святкування Масляного тижня та відповідні приспівки. Ритуальні практики на обжинки жінки ще пам'ятають непогано, але пісень вже можуть і не знати¹⁹. Часто співачки пригадують оказіональні дитячі приспівки до дощу.

При складанні списків найпоширеніших пісень я вирішила не обмежуватися лише інципітом, а наводити кілька ключових для сюжету рядків (строф), іноді навіть стисло передавати зміст пісні²⁰. Це продиктовано тим, що пісні з однаковим (схожим) сюжетом навіть у сусідніх селах можуть починатися різними словами і тому, якщо збирач знає лише перший рядок пісні і не орієнтується в її подальшому змісті, він не може відповісти на поширене запитання співачок: «А далі що?».

Оскільки наші респонденти люди 70-80-ти років (а іноді й 90-річні), їм буває важко зненацька пригадати календарні наспіви, які вони співали або чули в юності. Тому для більшої ефективності етномузикологи часто намагаються «занурити» співачок в атмосферу обряду, просять щоб ті пояснили, за яких обставин виконувалася та чи інша пісня, що при тому робили (причому не в

¹⁹ У Чуднівському р-ні з 26-ти опитаних жінок з 5-ти сіл жнивну мелодію змогла наспівати лише одна виконавиця, що мала 95 років (запис 2015 р.).

²⁰ Пояснення щодо викладу текстів див. в коментарях до таблиці 2.

клубі, а в природних умовах, коли традиція ще була «живою»). Детальні описи календарних обрядів вимагають окремого розгляду. В цій публікації обмежуся найпоширенішими в терені етнографічними відомостями, які насамперед розраховані на збирачів-початківців²¹.

У репертуарних списках кожного жанрового циклу (зимового, весняного, купальського і жнивного) пісні згруповані за силаборитмічними типами. Біля поетичних текстів, які в різних локальних традиціях отримують різне силаборитмічне вирішення, наведено кілька ритмоформул з уточненням місцевостей. Більшість ритмічних форм мають кодові позначення, прийняті серед етномузикологів ЛЕК. Після кожної нової форми (за першим разом) виписана її ритмічна схема (іноді кілька локальних різновидів), семантична форма вірша, композиційний устрій мелодій²².

У випадку поширення певного поетичного тексту в багатьох селах того чи іншого району²³ – в останньому стовпчику таблиці-запитальника зазначаються лише назви районів (Єсмільчине; Новоград-Волинський; Коростень). Якщо ж текст (а разом з ним і пісенний тип) в опрацьованих нами матеріалах зустрічався спорадично (або взагалі представлений одиничними зразками), тоді вказуються конкретні села, в яких вони були зафіксовані (наприклад Коростишів: Стрижівка).

Безперечно, запропоновані репертуарні списки календарних пісень не є вичерпними²⁴ і географія згаданих ритмотипів та поетичних сюжетів, імовірно, є значно ширшою. Тим не менше, представлені матеріали стануть надійною опорою у теренових дослідженнях як для фахівців-етномузикологів, так і для початківців. На їх основі кожен бажаючий може скласти власний, більш компактний запитальник в залежності від тієї місцевості, яку буде обрано для польової роботи²⁵. Наведений календарний репертуар також стане в нагоді і при обстеженні досить віддалених пісенних традицій Волині та Поділля.

Література

1. Весілля : У 2 кн. – Кн. 1 / упоряд. М. М. Шубравська, О. І. Правдюк. – Київ : Наукова думка, 1970. – 454 с.
2. Весільні пісні : У 2 кн. – Кн.1 / упоряд. М.М. Шубравська, А. Іваницький. – Київ : Наукова думка, 1982. – 872 с. : нот.
3. *Демірська Ганна*. Великдень у Романівці / Ганна Демірська. – Київ, ПП «Верещинські», 2011. – 160 с.: іл.
4. Етнографічний збірник. Том II. Українські народні мелодії. Зібрав Климент Квітка. / К. В. Квітка. – Київ : Слово, 1922. – 236 с.

²¹ Окрім розпитування основних обрядодій бажано також з'ясовувати: а) як називали і з чого виготовляли атрибути (якщо є можливість, їх слід зафотографувати); б) як в місцевій традиції називають той чи інший пісенний жанр; в) хто це співав (вік, стать); г) коли (максимально уточнити календарний час, дату, період доби); д) де (місце виконання). Також слід уважно спостерігати за манерою виконання і в деяких випадках її уточнювати, наприклад, чи завжди співали так швидко/повільно тощо.

²² Тлумачення формалізованих позначень та інших скорочень наведені перед таблицею 2.

²³ У 4-х і більше селах.

²⁴ Більшість записів останнього десятиріччя і досі лишаються неопрацьованими або недоступними.

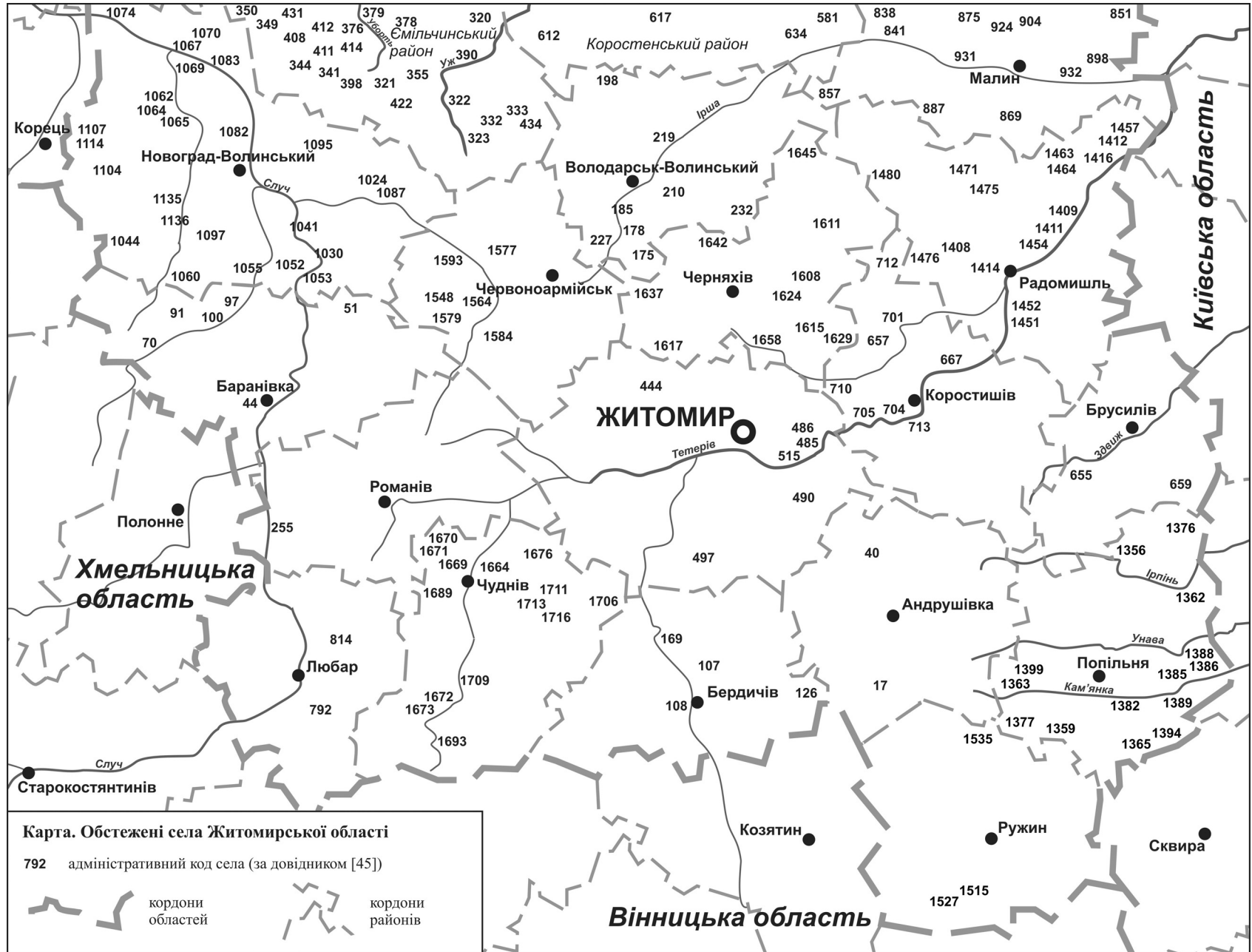
²⁵ На доданому до цієї збірки DVD подаємо репертуарні списки у програмі Excel, що полегшить складання запитальників для вузько-локальних експедиційних пошуків.

5. *Єфремов Євген*. Музика і ритуал: взаємокоординація звуковисотних чинників та виконавської стилістики в обрядових піснях Центрального Полісся / Є. Єфремов // Студії мистецтвознавчі. – Число 4 (8) : Театр. Музика. Кіно. – Київ : ІМФЕ, 2004. – С. 50–57.
6. *Єфремов Євген*. Типологічна система традиційних весняних наспівів у верхньому межиріччі Тетерева та Ужа / Є. Єфремов // Полісся України: матеріали історико-етнографічного дослідження / [за ред. С. Павлюка, Р. Омеляшка]. – Львів : Інститут народознавства НАН України, 2003. – Вип. 3. У межиріччі Ужа і Тетерева. 1996. – С. 291–296.
7. Збирныкъ народныхъ украинскихъ писень. Зибравъ и для хору уложивъ М. Лисенко. Десятый десятокъ. – Київ, 1900.
8. Українські народні пісні в записах М. В. Лисенка. Ч.1 / [упор., вст. Стаття та прим. Єфремової Л. О.]. – Київ : Музична Україна, 1990.
9. Історія міст і сіл Української РСР. Житомирська область / Чернобривцева О. С. (голова редкол.), Булкін Г. П., Бутич І. Л. і ін. – Київ, 1973. – 725 с.
10. *Квитка Климент*. Взгляд на мой фольклористический путь / К. В. Квитка // Квитка К. В. Избранные труды : в 2 т. / [сост. и коммент. В. Л. Гошовского]. – Москва : Сов. Композитор, 1971. – Т. 1. – С. 23–33.
11. *Квитка Климент*. Українські народні мелодії. Ч.1. Збірник / К. В. Квитка / [упоряд. та ред. А. Іваницького] : Наукове видання. – Київ, 2005. – 480 с. з нот.
12. *Квитка Климент*. Українські народні мелодії. Ч. 2. Коментар / К. В. Квитка / [упоряд. та ред. А. Іваницького]. Наукове видання. – Київ, 2005. – 383 с., з нот. + фото.
13. *Клименко Ірина*. Вектори генеральних ритмотворчих алгоритмів українсько-білоруського ранньотрадиційного меломасиву: 1. До постановки питання / І. Клименко // Проблеми етномузикології : [зб. наук. статей з географічним атласом]. – Вип. 6 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – Київ, 2011. – С. 10–33 + Атлас К1–К4. (серія Слов'янська мелогеографія : Кн. 2).
14. *Клименко Ірина*. Географія ритмічних трансформацій весільної структури 53²: алгоритм дольності / І. Клименко, О. Гончаренко // Сьома конференція дослідників народної музики червоноруських (галицько-володимирських) та суміжних земель : Реферати / [ред.-упоряд. Б. Луканюк] – Львів, 1996. – С. 28–36.
15. *Клименко Ірина*. Дискографія української етномузики (автентичне виконання). 1908–2010 : Ілюстрований хронологічний реєстр з анотаціями і покажчиками / І. Клименко. – Київ, 2010. – 360 с. : іл.
16. *Клименко Ірина*. Ранньотрадиційні пісенні цикли Волинсько-Поліського пограниччя: ареалогічний аспект / І. Клименко // Народна музика Волині : зб. статей і матеріалів наук-практ. конф. «Народна музика Волині» (Кременецький педагогічний коледж ім. Т. Г. Шевченка, 25–26 травня 1998 р.) / [ред.-упоряд. Олег Смоляк ; відп. за вип. Василь Сабран]. – Кременець, 1998. – С. 62–66.
17. *Клименко Ірина*. Українські весільні тиради на шестискладовій основі / І. Клименко // Етномузика : збірка статей та матеріалів. – Число 10 (2013) / [упор. Б. Луканюк]. – Львів, 2014. – С. 31–53. (наукові збірки ЛНМА ім. М. Лисенка. – вип. 33).
18. *Конощенко-Грабенко Андрій*. Українські пісні. 3 нотами. I сотня. – Одеса : Типограф. Е. И. Фесенко, 1900; II сотня. – Одеса, 1909; III сотня. – Київ, без року.
19. Копыл С. Календарная песенность Уманщины: Динамика становления традиции : Дипломна робота / С. Копыл ; науч. руков. Е. Єфремов. – Киевская государственная консерватория им. П. И. Чайковского. – Киев, 1991. – 90 с.
20. *Коропніченко Ганна*. До питання про південні кордони Київського Полісся (за матеріалами календарної традиції межиріччя Тетерева та Ірпеня) / Г. Коропніченко // Полісся: мова, культура, історія : матеріали міжнародної конференції / [ред. кол. : П. Ю. Гриценко та ін. ; відп. за вип. Г. А. Скрипник]. – Київ, 1996. – С. 428–437.
21. *Коропніченко Ганна*. Перехідна зона як об'єкт мелогеографії (за матеріалами весільних наспівів межиріччя Тетерева та Ірпеня) / Г. Коропніченко // Проблеми етномузикології :

- зб. наук. праць / [упор. О.Мурзина]. – Київ : Вид-во НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1998. – Вип.1. – С.137–166.
22. *Кучинська Галина*. Пісенна спадщина села Радулин (Баранівського району Житомирської обл.) Бакалаврська робота / Керівник Ю.П. Рибак. – РДГУ. – Рівне, 2008. – 54 с.
23. *Кучинська Галина*. Коровайний обряд с. Радулин (Баранівського району Житомирської обл.): Дипломний реферат / Керівник Ю.П. Рибак. – РДГУ. – Рівне, 2009. – 39 с.
24. Луканюк Богдан. Музично-етнографічна практика: Методичні рекомендації. – Київ : МКНЗМК, 1995. – 22 с.
25. *Луканюк Богдан*. Пам'ятка студента-практиканта і збирача-початківця / Б. Луканюк. – Рівне : РДГУ, 2001. – 24 с.
26. *Луканюк Богдан*. Питання методики географічного етномузикознавства й етнографічне регіонування західноукраїнських земель / Б. Луканюк // Проблеми етномузикології : [зб. наук. статей з географічним атласом]. – Вип. 5 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – Київ, 2010. – С. 15-18. + Атлас К1. (серія Слов'янська мелогеографія : Кн. 1).
27. *Мурзина Олена*. Середня Наддніпрянщина в історичному контексті формування традиції / О. Мурзина // Проблеми етномузикології : зб. наук. статей. – Вип. 9 / [ред.-упоряд. О. І. Мурзина]. – Київ, 2014. – С. 12–38.
28. *Мурзина Елена*. Феномен времени в певческой традиции центральной Украины / Е. Мурзина // Науч. труды Моск. гос. конс. Сб. 48. Фольклор: современность и традиция. Матер. 3-й междунар. конф. памяти А.В. Рудневой / Моск. гос. консерватория им. П.И.Чайковского. – Москва, 2004. – С. 2–16. – (Научн. труды Московской государственной консерватории им. П. И. Чайковского. – Лаборатория народной музыки. Сб. 48).
29. Народні мелодії. З голосу Лесі Українки. Записав і упорядкував Климент Квітка. – ч. 1. – Київ, 1917 ; ч.2. – Київ, 1918.
30. Народні пісні з голосу Дніпрової Чайки та в її записах / [Упоряд. О.І. Дей, В.Г. Пінчук]. – Київ : Музична Україна, 1974. – 216 с.
31. Народні пісні Житомирщини (з колекцій збирачів фольклору) / Упорядкув. та вступ. стаття Л. О. Єфремової ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Київ. : Наук. думка, 2012. – 723 с. : ноти, карти.
32. Народновокальна творчість Середнього Полісся (розширений питальник). Методичні рекомендації для студентів кафедри музичного фольклору / [упорядн. Ю. Рибак]. – Рівне : РДГУ, 2001. – 32 с.
33. Нові записи пісень з Романівки. Добірка Орел Л. Г. // Народна творчість та етнографія. – Київ, «Наукова думка», 1988. – № 2 (210). – С. 61-67.
34. Пісні з Романівки (Подали Олексій Дей і Софія Грица) // Народна творчість та етнографія. – Київ, «Наукова думка», 1970. – № 1. – С. 77-86.
35. Пісні рідного села. Українські народні пісні // Фольклорні записи та упоряд. А. Л. Путя. – Київ. : Муз. Україна, 1987. – 151 с.
36. Пісні Поділля. Записи Насті Присяжнюк в селі Погребище. 1920 – 1970 рр. – Київ : Музична Україна, 1987. – 319 с.
37. *Рибак Юрій*. Народновокальна культура Західного Полісся (питальник). – Львів : ПНДЛМЕ при ЛДМА ім. М. В. Лисенка, 1998. – 10 с. Машинопис.
38. *Рибак Юрій*. Обрядові пісні верхньоприп'ятської низовини (мелотипологія – мелогеографія – культурогенеза) : дисертація ... канд. мист : 17.00.03 / Юрій Петрович Рибак. – Львів, 2005. –188 с.
39. *Рыльській Фадей*. Къ изучению украинскаго народного мировоззрения / Фадей Рыльській // Киевская старина : Ежемесячный исторический журналъ. – Киевъ, 1890. – Томъ XXX. Сентябрь. – С. 341-372.
40. Сербинівське весілля : [сценарій] / [запис, транскрипції та упорядкув. Раїси Цапун]. – Рівне : Перспектива, 2004. – 144 с.

41. *Скаженик Маргарита*. Трирядкові весільні наспіви з шестидольною основою на Полісько-Волинському пограниччі (північна Житомирщина): ритмічні та звуковисотні різновиди / М. Скаженик // Проблеми етномузикології : [зб. наук. статей з географічним атласом]. – Вип. 8 / [ред.-упоряд. І. Клименко ; НМАУ ім. П. І. Чайковського]. – Київ, 2013. – С. 131–142 + Атлас К19б. (серія Слов'янська мелогографія : Кн. 4).
  42. *Скаженик Маргарита*. Середньополіські петрівки межиріччя Случі й Уборті («тип Д»): мелоареалогічний аспект / М. Скаженик // Вісник Львівського університету. Сер. «Мистецтвознавство». – 2009. – Вип. 9. – С. 132–150.
  43. *Сопілка Тетяна*. Традиційне вокальне виконавство: регіональна специфіка (деякі спостереження на матеріалі пісенної традиції Полтавщини) / Т. Сопілка // Студії мистецтвознавчі. – Число 4 (8). – Київ, 2004. – С. 44–49; Передрук: електронна версія на DVD до книги: Клименко І., Мурзина О. Київська Лабораторія етномузикології. 1992–2007. – Київ, 2008. – Зб. наукових праць та матеріалів з нагоди 15-річчя діяльності ПНДЛ по вивч. і пропаганді нар. муз. творчості при НМАУ. – 153 с. – Іл., карта + DVD. – (Проблеми етномузикології. Вип. 3).
  44. *Українка Леся*. Зібрання творів у 12 тт. – т. 9 : Записи народної творчості. Пісні, записані з голосу Лесі Українки. – Київ : Наукова думка, 1977.
  45. Українська РСР. Адміністративно-територіальний устрій: на 1 січня 1987 р. – Київ, 1987.
  46. Українські народні пісні в записах Михайла Гайдая / [голов. ред. Г. А. Скрипник ; наук. ред. і упоряд.] ; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Київ, 2014. – 304 с.
  47. Фольклористична експедиційна практика. Організаційні засади проведення практики, документування й архівування матеріалів: Методичні рекомендації для студентів філологічного факультету спеціальності «фольклористика» / Уклали Андрій Вовчак, Ірина Довгалюк. – Львів : ТеРус, 2005. – 33 с.
  48. Чебанюк Олена. Оригінальний звичай святкування Маковія на Київщині та Житомирщині / О. Чебанюк // Режим доступу: <http://honchar.org.ua/p/oryhinalnyj-zvychaj-svyatkuvannya-makoviya-na-kyjivschyni-ta-zhytomyrschyni/>
- Дискографія**
49. Антоніна Матвієнко співає веснянки і петрівки / Редактор М. Кузик. Без анотації. – «Мелодія», 1980. – 1 грампл. 175 мм стерео 33 ¹/₃ (13'19", 10 творів) + Конв. : Іл.
  50. Весілля. Проект «Моя Україна-Берви». Українська традиційна музика. Ч. 2. – Київ : Арт Велес, 2009. – 1 CD audio + Букл.
  51. Володар, одчиняй ворота! Серія «Зберімося, роде.... ». Част. 1 / Проект, польові записи, керівництво ансамблем, укладання, анотація І. Клименко. – Київ: КП «Оберіг ХХІ», 2003. – 1 CD audio + Букл.; Іл.
  52. Етно-фестиваль «Країна мрій». Вибране. – Ч. 1: Традиційна народна музика. – Київ : Країна мрій, 2007. – 1 CD audio + Букл.
  53. Зелений шум Полісся. Традиційна культура Поліського краю / Проект Т. Грималюка. Польові записи І. Клименко, Є. Єфремова та М. Хая. – Київ: Арт Екзистенція, УЕЛФ, Арт Велес, 2002. – 1 CD Extra + Букл.; Іл.
  54. Рано-рано да зійду на гору. Серія «Традиційна музика Полісся». – Ч. 1: Весна, літо ; Ч. 2: Весілля, зима / Польові записи Є. Єфремова, І. Клименко, С. Охрімчука, М. Хая. Анотація Є. Єфремова, І. Клименко. – Київ : Культурологічна експедиція МНС України + УЕЛФ, 1997. + Букл. кольор.
  55. Рай розвився. Християнська тема в українському фольклорі / польові записи, реконструкції Є. Єфремова, І. Клименко, Т. Сопілки. Уклад. Є. Єфремова, І. Клименко. Худ. Оформлення Р. Єненка. Анотація О. Шевчук. – Київ : О. Захаренко, 2001. – CD audio + Букл.
  56. Там стояли гуртоправці. Музика з уст українського козацтва, селянства, міщанства / Польові записи і реконструкції І. Клименко, О. Гончаренко. Проект, укладання, анотація І. Клименко. – Київ : Саме так, 2005. – 1 CD audio + Букл.
  57. Ukraine. Traditional Music. – France : UNESCO, 1991 р. 1 CD audio + Букл. – D 8206. (Серія «Musics and musicians of the World»).

Таблиця 1. Обстежені села Житомирської області

(записи 1-ї пол. XX ст. наводимо частково, додаткову інформацію див. [31, с. 687-691])

село	адм. код. [45]	автор запису	рік запису	фонд (архів); [друк. джерело]
Андрушівський район				
Велика Котельня (вірогідно Стара Котельня)	40	Турик С.	1969	[2]
Городківка (кол. Халаїмгородок)	17	Квітка К.	–	[11, 366]
Баранівський район				
Дубровка	70	Скаженик М.	2000	приватний архів
Жабориця (приєдн. до Баранівки)	44	Леся Українка, Квітка К.	1899- 1913	[29, ч.2.; 44]
Кам'яний Брід	51	Неказать М.	1914	[2]
Радулин	91	Кучинська Г.	2006	[22; 23]; РДГУ
Смолдирів	97	Скаженик М.	2000	приватний архів
Суємці	100	Скаженик М.	2000	приватний архів
Бердичівський район				
Бистрик	108	Квітка К.	1896	[11]
Гришківці	107	Гаренецька Н., Дікарева Н.	2002	Лаб. фольклору КНУКіМ
Красівка (запис в с. Вишів Малинського р-ну)	126	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Райки	169	Путь А. Л.	1980	[35]
Брусилівський район (у 1962-1990 рр. р-н було приєднано до Коростишівського р-ну)				
Болячів (запис в Києві)	655	Квітка К.	1921	[11]
Дивин	659	Харків В.	1927	ІМФЕ; [31]
		Шевчук Т., Стефанович С., Курочкін О.	2008	[31]
Володарськ-Волинський район				
Грушки	175	Скаженик М.	2005	приватний архів
Давидівка	178	Скаженик М.	2005	приватний архів
Дворище	165	Скаженик М.	2005	приватний архів
Краївщина	198	Андрєєва Г., Охрімчук С.	1995	приватний архів

Паромівка	210	Скаженик М.	2005	приватний архів
Рижани	219	Андрєєва Г., Охрімчук С.	1995	приватний архів
Сколобів	227	Скаженик М.	2005	приватний архів
Топорище	232	Скаженик М.	2005	приватний архів
Житомирський район				
Березівка	440	Уманець В.	1936	ІМФЕ; [31]
Озерянка (кол. Велика Татаринівка, запис в Житомирі)	497	Квітка К.	1900	[11]
Калинівка	486	Гайдай М. П.	1921, 1939	ІМФЕ; [31]
Левків	485	Кондратенко І.	1921	[31]
		Струтинський О. Д.	–	[31]
		Скаженик М., Бут О.	1998	приватний архів
Лука	490	Пухтаєвич М.	–	[2]
		Дмитрук Н.	1922	ІМФЕ; [31]
Садки	444	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Ємільчинський район				
фронтально		Скаженик М., Коробов О.	1997- 2011	приватний архів
Коростенський район				
Зубівщина	576	Неказать М. І.	1914	ІМФЕ; [31]
Искорость	631	Гайдай М.	–	ІМФЕ; [31]
Кожухівка	566	Гайдай М.	1925	ІМФЕ; [31]
Мелені	581	Васянович О.	1998; 2011	[31]
Мелені (зап. в Києві)		Єфремова Л.	2012	[31]
фронтально	Єфремов Є., Клименко І.		1996	ДНЦЗКСТК
	Скаженик М., Карпенко С.		1996	приватний архів
	Карпенко С., Фетисов І.		1998	приватний архів
	Скаженик М.		2005	приватний архів
Коростишівський район				
Великі Кошарища (принагідний запис на Коростенщині)	705	Клименко І.	1996	ЛЕК
Великі Кошарища	705	Сербіна Н.	2004	приватний архів
Городенка	710	Сербіна Н.	2004	приватний архів

Гуменники	657	Сербіна Н.	2004	приватний архів
Козіївка	667	Скаженик М., Бут О.	1998	приватний архів
Слобідка	690	Шмиговський А.	1945	[31]
		Сербіна Н.	2006	приватний архів
Старосільці	701	Лиходій А., Верещага Р.	1936	ІМФЕ; [31]
		Сербіна Н.	2006	приватний архів
Старосільці (записано в Києві)		Скаженик М., Коробов О.	2015	приватний архів
Стрижівка	704	Скаженик М., Бут О.	1998	приватний архів
Торчин	712	Квітка К.	–	[11]
Харитонівка	713	Клименко І.	1998	ЛЕК
Лугинський район				
сmt Лугини	741	Гайдай М. П.	–	ІМФЕ; [31]
Липники	765	Квітка К.	1931	[11; 12]
		Гайдай М. П.	–	ІМФЕ; [31]
		Верховинець Г.	1980	[31]
фронтально		Карпенко С., Фетисов І.	1998	приватний архів
		Скаженик М.	2005	ДНЦЗКСТК
Любарський район				
Авратин	792	Степанюк С.	1992	ЛЕК НЗ
Липне	814	Скаженик М., Коробов О.	2015	приватний архів
Малинський район				
Барвінки	841	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Будо-Вороб'ї	851	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Буки	857	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Ворсівка	869	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Діброва	882	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Головки	875	Сінельников І.	1993	приватний архів
Діброва Нова	885	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Іванівка	887	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Лумля	904	Сербіна Н.	1996	приватний архів
Любовичі	898	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК

Малинівка	903	Сербіна Н.	1996	приватний архів
Недашки	916	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Пиріжки	924	Сінельников І.	1993	приватний архів
		Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
(запис в с. Головки Малинського р-ну)				
Рудня-Калинівка	896	Клименко І., Сербіна Н.	1996	ДНЦЗКСТК
Савлуки	897	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Скурати	926	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Старі Вороб'ї	856	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Українка (кол. Пенязевичі)	932	Квітка К.	1897- 1900	[11; 12]
Українка		Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Чоповичі (запис в с. Стовпне)	838	Єфремов Є.	1994	ДНЦЗКСТК
Чоповичі		Сербіна Н.	1996	ДНЦЗКСТК
		Єфремова Л. О.	2012	[31]
Народицький район				
Лозниця	986	Верховинець Г.	1980	ІМФЕ; [31]
фронтально		Єфремов Є., Клименко І.	1995, 1996	ДНЦЗКСТК
Новоград-Волинський район				
м. Новоград- Волинський	4	Квітка К. з голосу Лесі Українки	1899- 1913	[29, ч.1]
Велика Деражня	1114	Колодюк А., Перевертнюк І.	2013	приватний архів
Гірки (об'єднано з Кудиновичами)	1136	Скаженик М. В.	2005	приватний архів
Городище (кол. Вонячі)	1102	Коросташ М.	1930	ІМФЕ
Горбаші (ймовірно Велика Горбаша)	1036	Скаженик М. В.	2005	приватний архів
Гульськ	1041	Скаженик М. В.	2000	приватний архів
Дубники	1058	Скаженик М. В., Клименко І. В.	1999	приватний архів

Дублінки	1104	Колодюк А., Перевертнюк І.	2013	приватний архів
Жолобне	1144	Скаженик М. В.	2005	приватний архів
Калинівка	1107	Колодюк А., Перевертнюк І.	1013	приватний архів
Кікова	1052	Скаженик М.	2000	приватний архів
		Матвійчук В. та студенти Дудник М., Ющенко І.	2015	приватний архів
Киянка	1055	Скаженик М.	2000	приватний архів
Колодянка	1060	Скаженик М.	2000	приватний архів
Красилівка	1062	Скаженик М.	2005	приватний архів
		Колодюк А., Перевертнюк І.	2013	приватний архів
Красилівське	1064	Перевертнюк І.	2013	приватний архів
Курчиця	1067	Скаженик М., Коробов О.	2011	приватний архів
Лучиця	1074	Скаженик М., Клименко І.	1999	приватний архів
Мала Цвіля	1083	Скаженик М., Коробов О.	2011	приватний архів
Михіївка	1069	Колодюк А., Перевертнюк І.	2013	приватний архів
Морозівка	1065	Скаженик М.	2005	приватний архів
Немильня	1053	Перевертнюк	–	приватний архів
Несолонь	1087	Скаженик М.	2001	приватний архів
Орепи	1097	студ. Дудник М.	1015	приватний архів
Тальки	1030	Клименко І.	2011	ЛЕК
(запис після концерту в Києві від І. Перевертнюка)				
Тупальці	1124	Скаженик М., Коробов О.	2001	приватний архів
Ужачин	1095	Коробов О.	2000, 2005	приватний архів
Федорівка	1128	Круть Ю., Цветкова Ю., Гайдай М.	1973	ІМФЕ
Ходурки	1070	Скаженик М., Клименко І.	1999	приватний архів
Червона Воля	1129	Клименко І.	1999	ЛЕК
(запис в с. Дубники Новоград-Волинського р-ну)				
Червона Воля	1129	Скаженик М., Коробов І.	2011	ДНЦЗКСТК
Ярунь	1135	Степанюк С.	1992	ЛЕК НЗ

Овруцький район				
фронтально	–	Єфремов Є.	1995	ДНЦЗКСТК
Острів, Фосня	1149	Скаженик М.	2001	приватний архів
Олевський район				
фронтально	Клименко І.	1994-1996	ЛЕК	
	Єфремов Є., Скаженик М.	1997	ДНЦЗКСТК	
	Скаженик М., Коробов О.	2002	приватний архів	
Попільнянський район				
смт Попільня	1358	Мищенко А.	1900- 1915	ІМФЕ; [31]
Андрушки	1359	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Василівка	1363	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Голуб'ятин	1365	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Кошляки	1388	Скаженик М., Коробов О.	2007	приватний архів
Королівка	1356	Конощенко А.	1897, 1902	[18; 31]
Криве	1372	Верховинець В.	1912	[31]
Лучин	1376	Копейкіна О.	1999	приватний архів
Макарівка	1377	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Мохначка	1362	Скаженик М., Коробов О.	2008	приватний архів
Парипси	1382	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Почуйки	1385	Скаженик М., Коробов О.	2008	приватний архів
Романівка	1386	Коробов О.	2007-2013	приватний архів
Саверці	1389		2008	приватний архів
Строків	1394		2008	приватний архів
Харліївка	1399	Сербіна Н.	2000	приватний архів
Радомишльський район				
Борщів	1408	Сербіна Н.	1995	приватний архів
Велика Рача	1409	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Веприн	1412	Квітка К.	–	[11]
Верлок	1414	Сербіна Н.	1995	приватний архів
Вишевичі	1416	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК

Дитинець (запис в с. Іванівка Малинського р-ну)	1471	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Леніне (кол. Ставки)	1451	Скаженик М., Бут О.	1998	приватний архів
Лутівка (запис в м. Радомишлі)	1454	Квітка К.	1907	[11]
Макалевичі	1457	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Мар'янівка	1452	Клименко І.	1998	ЛЕК
Меделівка	1464	Федас Й. Ю.	1976	
		Клименко І., Сербіна Н.	1996	ДНЦЗКСТК
Мірча	1463	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Потіївка	1480	Єфремов Є.	1996	ДНЦЗКСТК
Русанівка (запис в м. Радомишлі)	1475	Квітка К.	1907	[11]
Чудин	1411	Скуратівський	1974	[2]
Романівський район (1933-2003 рр. - Держинський район)				
Миропіль	255	Квітка К.	1899- 1913	[29, ч.1; 44]
Ружинський район				
Зарудинці	1515	фонди ІМФЕ	1963	[2]
Огіївка	1527	фонди ІМФЕ	1953	[2]
Шпичинці	1535	Верховинець В.	1914	[1]
Червоноармійський район				
Великий Луг	1548	Скаженик М.,	2001	приватний архів
Курне	1564	Коробов О.	2001	приватний архів
Очеретянка	1577		2001	приватний архів
Соколів	1593		2001	приватний архів
Старий Майдан	1579		2001	приватний архів
Стрибіж	1584		2001	приватний архів
Стрибіж (запис в Житомирі)		Квітка К.	1900	[11]
Черняхівський район				
Бежів	1608	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Високе	1615	Квітка К.	–	[11]
Видибор	1611	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Вільськ	1617	Скаженик М.	2005	приватний архів
Дівочки	1624	Сербіна Н.	2006	приватний архів

Нові Сали (запис в с. Буки Малинського р-ну)	1645	Клименко І.	1996	ДНЦЗКСТК
Новопіль	1637	Скаженик М., Коробов О.	2005	приватний архів
Пекарщина	1642	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Троковичі	1658	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Щеніїв	1629	Сербіна Н.	2004	приватний архів
Чуднівський район				
м. Чуднів	1664	Неказаченко М.	1914	ІМФЕ; [31]
Будичани	1669	Правдюк О.	1987	ІМФЕ; [31]
		Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
		Цапун Р.	1994	[40]; приватний архів
Бурківці	1672	Остапович М., Поліщук К.	1913	[2]
Дреники	1670	Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
Кихті	1676	Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
Красноволиця	1689	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Краснопіль	1693	Остапович М., Поліщук К.	1913	[2]
		Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
Лихосілка	1673	Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
Малі Коровинці	1716	Сербіна Н.	2006	приватний архів
Пилипівка (кол. Російські та Українські Пилипи)	1706	Сінельников І.	з поч. 1980-х	приватний архів
Стовпів	1671	Скаженик М., Коробов О., Пешкін В.	2015	приватний архів
		Цапун Р.	1994	приватний архів
Троща	1709	Остапович М., Поліщук К.	1913	[2]
Турчинівка	1711	Гаренецька Н., Дікарева Н.	2002	Лаб. фольклору КНУКіМ
Тютюнники	1713	Сербіна Н.	2006	приватний архів

РЕПЕРТУАРНІ СПИСКИ КАЛЕНДАРНО-ОБРЯДОВИХ ПІСЕНЬ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА ПІВДЕННОЇ ЖИТОМИРЩИНИ

ТАБЛИЦЯ 2.

(Варіант таблиці у Excel див. DVD).

Кодові позначення та коментарі до таблиці:

Нотний символ вказує на тип ритмічного устрою: ♪ – трійковий, ♫ – двійковий (♩ – спорадичне силаборитмічне дроблення, ♪ – дроблення другого покоління);

цифра – на кількість модельних силабохрон у ритмосилабічній групі (підкреслена цифра – вдвічі довша заключна силабохрона), кількість цифр – на кількість силабогруп у рядку, символ «;» є розмежувальним знаком між рядками. Надрядковий цифровий індекс – на кількість рядків у строфі, надрядкова літера «ⁿ» – на одноелементну форму. Маленька літера «р» – рефрен в межах однієї силабічної групи, велика літера «Р» – рефрен в межах цілого рядка. Інші скорочення: ВКФ – велика кільцева форма; 6:||:6 – пара періодичностей; ^sВаб;вг – семантична форма віршів у межах строфи; ♩_{4з;4з} – переритмізація семантично тотожних силабогруп.

Перша строфа в більшості пісень виписана у першому рядку. Наступні строфи, для компактності викладу, виписані одна за одною в рядочок, але кожний новий вірш починається з великої літери. Інципіт і ключові для сюжету слова виділені жирним шрифтом. Скорочено переказаний текст виділений курсивом і береться в дужки. Занадто специфічна вимова подана у спрощеному вигляді. Рефрени виписуються лише у першій строфі (вони підкреслені).

Наведені сюжетні мотиви часто довільно поєднуються в межах однієї пісні.

У тих випадках, якщо село відвідували різні дослідники, друковані джерела вказані у квадратних дужках.

ЗИМОВІ ОБРЯДИ ТА ПІСНІ

Свято Андрія:

- як святкували калиту: як вона виглядала і називалася («калита», «балá») (Чуднів: Краснопіль), «корж»), діалог між коцюбинським і калитинським;
- як ворожили дівчата (сіяли коноплі на смітнику, що приказували: «Андрію, Андрію, я на тебе коноплі сію...»).

Кутя:

- скільки разів і коли варили кутю (три чи два, на які свята);
- як вона називалася («багата», «бідна», «голодна», «щедра»);
- з чого була кутя (ячмінь, пшениця);
- що приказували (приспівували) коли несли на покуть («Несу кутю на покутю. Кво, кво, кво»), як і хто гукав Мороза коли починали їсти («Морозе, морозе, іди до нас кутю їсти!»), якого числа це відбувалося (6 січня / 13 січня).

Обходи дворів з рядженими:

- Коза: її вигляд, дії, пісня, на яке свято це відбувалося;
- Меланка: як і хто переодягався, поведінка, пісні (Чуднів: Лихосілка, Краснопіль);
- Вертеп (Король): в кого переодягалися (маски-образи), що робили, говорили (діалоги) і співали (захід Новоград-Волинського), на яке свято це відбувалося;
- чи були якісь маски при колядуванні, як одягалися (вивернуті кожухи).

Колядування:

- як в місцевій традиції називають Різдво («Рожество», «Роздво»);
- коли починали вчити колядки: в Пилипівський піст, від конкретного свята (Введення – 4 грудня); як це відбувалося, хто кого вчив (бабуся онуків, батьки дітей, на вечорницях);
- хто і коли починав колядувати на Різдво (вночі з 6-го на 7-ме чоловіки, зранку після служби діти, увечері молодь), на 2-ий день Різдва.
- тривалість колядування, коли закінчували колядувати: три дні, до Ордані (Попільня: Почуйки), до Івана Хрестителя (21 січня, Попільня: Романівка), до Стрітіння (15 лютого, Чуднів: Кихті – дорослі ходять в гості і колядують за столом);
- атрибути при колядуванні: зірка (як вона називалась і виглядала);
- чи залежав пісенний репертуар від статі учасників обходів (що співали хлопці, що дівчата, що діти);
- як називають в місцевій традиції колядки: «колядка», «коляда́»; чи пов'язані назви зі змістом тексту («колядка» світського змісту, «коляда́» – християнського).
- церковні колядки (християнського змісту): виконували в церкві (на Різдво після святкової служби, впродовж усіх свят); хто співав; звідки навчилися цих колядок (від батьків, у церкві від матушки, з книжки).

Щедрування (13 січня):

- як називався цей вечір («щедруха», «багатий», «щедрий», «щодрик»);
- хто щедрував, якого віку;
- як називають пісні: «ще(о)дрівка», «щедруха», «щедрушка»;
- врожіння дівчат.

Завершення Святків:

- як в місцевій традиції називають Водохреще: «Водохреще», «Ордань»;
- основні дії: вирізували на річці з криги хрест і обливали його буряковим квасом, святили воду;
- розстрілювали колядку (чоловіки стріляли у повітря);
- на Івана Хрестителя (21 січня) молотили ціпами сніп («колядку») (Попільня).

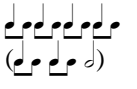

КОЛЯДКИ / ЩЕДРІВКИ світські (примовки)	Місцевість
Примовки після колядування: Поздоровляємо Вас, пане господарє, з цими святками, з цим Рождеством. Дай Боже цій святка проводити, до budouщого року діждати! В мирі, в покорі, в добрім здоров'ї! А ви, дівчата, кажіть: «Дай Боже!»	Радомишль: Леніне Брусилів: Дивин [31]
Добривечір! (Добрий вечор)	Житомир: Левків; Коростень: Мелені; Баранівка: Смолдирів
А ви, хлопці-запорожці, кажіть: «Дай Боже!»	Ємільчине: Андрієвичі
За цим словом бувай здорова!	Брусилів: Дивин
Од сто літ до сто літ написав пан Бог вік! А ви, хлопці-молодці, кажіть: «Дай Боже!»	Новоград-Волинський: Ужачин; Попільня
Величаю тебе, красная панна, панна Ганусю, волебним празником! Судив Бог дождать, суди, Боже, проводить! Од миру покою, доброго здоров'я хоча б до ста літ, пока написав Бог вік! Дай Боже!	Володарськ-Волинський: Грушки
Дайте шкурку. Як не дасте шкурку то у вікно штурхну. Штурхну у вікно – буде в хаті холоднó.	Новоград-Волинський: Тупальці
Примовки після щедрування: Поздоровляєм вас з Щодриком! Щоб були крепкі, здорові, шасливі!	Новоград-Волинський: Несолонь
Святкуйте! За год дожидайте! Щоб здорові до того року всі дожили! Добрий вечор!	Новоград-Волинський: Жолобне
Ції святка проведіть да й за рок дождіть!	Новоград-Волинський: Дубники
примовки на Новий рік як засівають Сію, вію, посипаю, з Новим годом поздоровляю. Роди, Боже, жито, пшеницю, всяку пашницю. Коноплі під стелю, льон по коліна, щоб в нашого хазяїна голова не боліла! <i>вар. кінцівки:</i> А вам, дядько, на кармани грошей копицю, а на оборі повно худоби!	різні місцевості Червоноармійськ: Очеретянка
Ритуальні примовки на Щедрий вечір: - щоб неслися кури: «Де вашіє кури несуться? – У хліві у одному кублі!»; - щоб дерева родили: «Як не будеш родити – зрубаю»	різні села
Тлумачення рефренів. Якщо в колядках 55р4 приспів має два варіанти («Святий вечір» і «Ой дай Боже»), уточнити, від чого залежить вибір слів (перед Різдом – «Ой дай Боже», щоб діждати свят, після Різдва – «Святий вечір»)	Ємільчине: Середи; Житомир: Левків [31, прим. до №39]
Вкінці світських колядок можуть співати побажання: - За ці приспівки кварта горілки. Святий вечір. (жартуй не жартуй повлітри готуй, решето овса на верх ковбаса. А нам немного – гривня одного) - А за цим словом бувай здорова (здоровий). Не сам з зобою, з отцем, маткою...	Радомишль: Леніне; Ємільчине: Неділище різні села

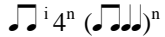

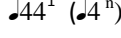
КОЛЯДКИ / ЩЕДРІВКИ світські			
жанр / адресат	інципіт / текст	ритмотип/ ритм.схема	місцевість
Коза	Го-го-го, коза, го-го, сірая, го-го, білая. Ой розходися, розвеселися. Де коза ходить, там жито родить, де не буває, там вилягає. Де коза ногою, там жито копою, де коза рогом, там жито стогом. А в Михайлівці всі хлопці стрільці, – встрелили козу в правее ушко, Пуць! Коза впала, нежива стала, а міхоноша бере дудочку, надима козі та й у жилочку. Та й пішла коза та стрибаючи, та гасаючи, своїх діточок та шукаючи		м. Новоград-Волинський (запис Лесі Українки)
Меланка	Ой учора ізвечора Пасла Меланка два качура. Ой пасла, пасла – загубила, пішла шукати – заблудила. Приблудила в чистее поле, аж там Василько плужком оре	 4 ₅ 4 ₅ ²	Чуднів: Лихосілка, Краснопіл
колядка- звернення для всієї родини	Співають: Ой витай, витай, сам Бог на цей двор. Святий вечор. Божая мати до цеї хати. Святий вечор. Чи позволите колядувати. Святий вечор. Проказують: Позволите колядувать?	55p4 ¹⁽²⁾	°Vабр (абр;абр) (Малин, Радомишль, Коростень – 2-рядк.) Новоград-Волинський: Лучиця
колядки для дівчини	Ой рано, рано кури запіли. <u>Ой дай Боже</u> (або «Святий вечір»)). А ще раніше Ганночка встала. <u>Ой дай Боже.</u> (Косу чесала, до церкви пішла , з церкви прийшла – її питають: «Чия ти дочка так як панночка?», «Я не царівна, не королівна, батькова дочка так як панночка») <i>вар. початку:</i> Ой на святий день, на святе Різдво. <u>Ой дай Боже.</u> Дівка Марія прибиралася...	55p4	Житомир: Левків; Володарськ-Волинський: Грушки Попільня: Почуйки
	Ой рожа, рожа, дівчина в батька. Святий вечор. По двору ходить – двір червоніє (У сінці ввійшла – сінечки сяють. У хату – старости сидять. «Ой отдай отдай, батенько, дочку» «Ой не дам не дам, бо ще маленька, нерозумненька, не вміє діла робити») <i>вар. початку:</i> Ой ясна-красна на небі зоря (Ой красна-расна в лузі калина) А ще красніша у батька дочка (у Василя жона)	55p4	Коростишів: Стрижівка; Малин: Іванівка Попільня: Саверці, Романівка; Чуднів: Лихосілка; Брусилів: Болячів; Малин: Українка
	А в полі, полі близько дороги. <u>Ой дай Боже.</u> Там красна панна пшеницю жала. <u>Ой дай Боже.</u> Прийшло до неї сімсот молодців (три козаченьки): «Візьмемо тебе в чистому полі». «Не беріть мене в чистому полі. А беріть мене в батьковім дворі. Батько за столом кубки сповняє. Мати в коморі подарки крає. Братік у дворі коня сідлає» <i>вар. початку:</i> Ой за воротьми крутая гора. Крутая гора пшениця яра ... Под дубиною, под зеленою. Там красна панна пшеницю жала ...	55p4	Брусилів: Дивин; Чуднів: Краснопіл °Vаб;вг) Любар: Липне («щодруха»); Чуднів: Будичани, Дреники, Кихті
		55p4	Коростень: Мелені, Розсохівське; Смільчине: Андрієвичі

колядки для дівчини	Ой гула, гула, крутая гора. Ой дай Боже. Що не зродила зельона трава. Ой дай Боже. Зродило зельоне вино. До того вина стежка втоптана (панна вино стерегла, приїхали три паничі)	55p4	Новоград-Волинський: Дубники; Радомишль: Велика Рача
	Хвалилася береза між дубочками. <u>Святий вечір.</u> Що в неї гілля аж до кореня. Хто ж тобі, березо, це гілля кохав? Кохали мені буйніє вітри. Хвалилася Маруся між молодцями. Що в неї коса аж до пояса. Кохала мене ненька старенька	55p4	Попільня: Саверці, Строків
	Ой котилася снігова грудка. <u>Ой дай Боже.</u> Ой то не грудка, то красна панна. <u>Ой дай Боже.</u> <i>Тримала ключі у правій руці. Та їй не звеніте, та їй не бреніте, Мого милого та не збудіте, Вчора звечора з торгу приїхав, привіз він мені аж три нагороди: спідниця, пояс, віночок</i>	55p4	Чуднів: Будичани
	Ой у Києві на перевозі. <u>Святий вечір.</u> Там дівка Оля перевіз держала. <u>Святий вечір.</u> Прийшло до неї сімсот молодців: «Ой дівко Олю, перевези нас», «Не перевезу, не маю часу, бо мій братічок із війська прийшов (привіз три подарочки: вінок, перстень, сукня)»	55p4	Попільня: Строків
	Ой в полі, в полі стояла корчма. <u>Ой дай Боже.</u> А в той корчомці красна панна. <u>Ой дай Боже.</u> Торгує вона медом і вином. Прийшло до неї три приятелі. Ой пили, їли, не заплатили. Вона догнала, пограбувала. З їдного взяла шабельку в золоті (з другого – коня в нагороді, з третього – шубу боброву). Шабельку в золоті брату отдала (коня – мужу, шубу – сама одягла)	55p4	Ємільчине: Неділище; Баранівка: Суємці; Смолдирів
колядки для хлопця	Ой говель, говель та й на торговель. <u>Святий вечір.</u> Там Ваня ходить коника водить. <u>Святий вечір.</u> <i>Коника водить, з конем говорить: «Ой коню, коню, я ж тебе продам. За два золоті, за бочку пива» (кінь упрошує щоб його не продавали)</i>	55p4	Чуднів: Малі Коровинці
	Ой під вербою під похильною (вар. під зеленою). <u>Ой дай Боже.</u> Ой там Іванко коника пасе. <u>Ой дай Боже.</u> В дудочку грає, пісень співає, прийшов до його батенько його (Батько запитує: «Хто коня купив, дудочку зробив, пісень навчив?» «Любило мене три дівчиноньки: одна коня купила ...»)	55p4	Новоград-Волинський: Дублінки; Бердичів: Райки; Житомир: Левків; Радомишль: Леніне; Ємільчине: Андрієвичі; Чуднів: Краснопіль
	Ой рано, рано всім загадано. <u>Святий вечір.</u> Всім загадано та й на войноньку. <u>Святий вечір.</u> Хто сини має – хай висилає. У цього дядька їден синочок. Ой він же його да й навчає: «Ой їдь, синочку, да й на войночку. Поперед війська не виривайся, а позад війська не зоставайся. Посередині – близько родини» (Син не послухав, попереду війська поїхав, звоював місто).	55p4 ♫55 ²	Житомир: Калинівка; Ємільчине: Серби Чуднів: Кихті

	вар. початку: Ой рано, рано, кури запіли. <i>А ще раніше Василько устав, звонком забряжчав, братків побудив: «Вставайте, брати, умивайтесь, да й на войноньку убирайтесь»</i>	55p4	Житомир: Левків [31, №39]
	А в полі, полі, там плужок ходив. Ой дай Боже. А за тим плужком Іван з батожком. Ой дай Боже. (сам господь ходить) <i>Прийшов до його батенько його: «Ой ори, синку широку нивку. Да насіємо жита-пшениці. Жита-пшениці на паляниці. Насієм гречки на варенички. Насієм овса – вже коляда вся</i>	55p4	Малин: Пиріжки; Володарськ-Волинський: Грушки; Новоград-Волинський: Калинівка
колядка для господаря	Да не гнівайся, пан господарю. Святий вечір. Ми твого двора не минаємо. Святий вечір. Вставай з постелі, одчиняй двері. Застилай столи все килимами. Клади калачі з ярої пшениці. Прийде до тебе аж троє гостей. Ой перший гостю – ясен місяцю (+ сонце, дощик). «Чим ти хвалишся, ясний місяцю?» «Ой як я зйду рано-звечора, возрадується всей звір у лісі, гість у дорозі» <i>(Від сонця – мир хрищений, дітки маленькі, від дощу – жито-пшениця)</i> вар. початку: Пан-господару чи спиш чи лежиш. А якщо не спиш – говори зо мною... вар. продовж: ...Бо йдуть до тебе любії гості, Сам Господь з неба, тут його треба, Ой сев Господь Бог на покутечку. Ой п'є господь Бог да впиває, Щастем- здоров'єм да наділяє	55p4	Попільня: Романівка, Криве [31, №36]; Смільчине: Бараші; Малин: Українка; Червоноармійськ: Очеретянка; Коростень: Шершні
			Черняхів: Новопіль
щордруха господарю, який тримав бджоли	Чи вдома, вдома, сам пан господар. Святий вечор. Святий Василя. А як він вдома – хай іде до нас. Ой глянь на небо – що в небі гуде. Божа мати йде, всі рої веде. Ой дітки мої ви дрібнесенькі. Ой де ми будем цю ніч ночувать. Сити ситити – сини женити, Свічки сукати – дочок давати	55;P45	Новоград-Волинський: Горбаші
колядка для господаря	Пане господар, Бог тебе кліче. Святий вечор. (Щось має дати – два лани жита, третій – пшениці, четвертий гречки на варенички, а п'ятий овса – колядка уся)	55p4	Коростень: Мелені
	Пане господарю, на твоїм дворі. Ой дай Боже. На твоїм дворі Трійця горіла. Ой дай Боже. Три гискрі впало, три морі стало, у першій морі Господь являвся, Послав янгола по господаря на порадоньку. <i>(Перша порада – твоя хатонька, друга – коморонька, третя – оборонька. В хату – щастя-здоров'я, в комороньку – жита, пшениці, в обороньку – воли, корови)</i>	55p4	Бердичів: Райки
колядка для скупого господаря	В нашого дядька дядина гладка. Святий вечор.	55p4	Коростень: Злобичі

<i>колядка для вдови</i>	Чи вдома, вдома, бідная вдова. Святий вечор. Немає вдома, десь у короля, Шие кошулю тому королю (на подолах пташки, на комірці голубці)	♩55p4;55 (⁸ V абр;аб)	Радомишль: Леніне
<i>колядка для господині</i>	Чи вдома, вдома мужня жона. <u>Святий вечор.</u> (Далі так само)	55p4	Брусилів: Дивин
	Ой вечор добрий, пані Павліно. <u>Святий вечор.</u> Бог же вас зове, дар же вам дає. У вашій стайні ставляють коні	55p4	Черняхів: Дівочки
<i>колядка для старих господарів</i>	Кому я буду колядувати? <u>Святий вечор.</u> Кого я буду поздоровляти. <u>Святий вечор.</u> Я деду буду колядувати. Я бабу буду поздоровляти. Із тим торжеством, Ісусом Христом. Ступав на поріг – зеленів моріг. Ступаю в хату – готуйте квартиру. Зернят рукавець, хлеба буханець	55p4	Коростень: Мелені [31]
<i>колядка для господаря</i>	А з того древа злото капало. Райся розвийся. Злото капало. А з того злата Дунай розлився. А в тім Дунаї Господь купався. Господь і каже: «Святе Рождество». Святе Рождество вечеру несло. Петро перейняв – вечеру відняв. Всі святі сіли – вечеру з’їли	♩55;P55 (⁸ V аб;пб) ♪♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ Попільня: Почуйки	
<i>колядка для господаря (світотворчий сюжет)</i>	Сидить Миколай у кінці стола. Славен я син, славен Господь Бог на небесі. Голівку склонив слізюньку вронив. А з тої сльози криниця стала. З тої криниці Дунай розлився. А в тім Дунаї Господь купався. Господь купався, з Петром змагався. А Господь ріша, що земля більша. А Петро ріша, що води більше. Як померімо, то й поверім. Тим земля більша – гори, долини	♩55;P454 (⁸ V аб;рст) ♪♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪	Новоград-Волинський: Ужачин
<i>колядки для дівчини</i>	Ой недалечко частоколечко. Зелено. Зелено віно рано в недільку саджено. Красная панна по саду ходила. Рожу садила ще й поливала. «Коли б я така, як рожка ця. Ой то б я пошла за крулевича (вар: дворянина, губернатора). За дворянином діла не роблять. У сукнах ходять, перстьонкі носять. Перстьонкі носять, червінці личать». А за цим словом бувай здорова (вар. перших слів: «Ой у городі у частоколі»)	♩55p3;P553 (⁸ V абр;сту) ♪♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ ♩♪♪♪♪ :	Смільчине: Неділище, Усолуси; Коростень: Зубівщина, Сушки, Мединівка
	Ой у городі у частоколі. Ой рано. Ой рано, рано, вельми раненько на зорі. Ой іще раніше дівчина встала. До церкви ішла як зоря зійшла. А в церкву ввійшла – пани стояли. Питають її: «Чия ти дочка? Чи ти царівна, чи королівна?» «Я не царівна, батькова дочка, як панночка»	♩55p3P553	Коростень: Зубівщина [31, №44]
<i>колядка для хлопця</i>	Ой у Кисві та й на торгові. В неділю. В неділю рано синєє море заграло. Іванко ходив, коника водив (хотів коника продати, кінь пригадав як врятував героя від турків з татарами, Дунай перескочив і копита не замочив)	♩55p3;P553	Бердичів: Райки

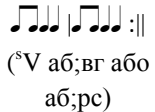
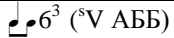

<i>колядки для хлопця</i>	Ой воє, воє, на твійму дворі. Грай коню. <u>Грай, кониченьку, під паниченьку хлопчині</u> Там пани сидять все раду радять. Що цьому дитяті за дару дати. Ой дати йому шабельку в злоті. Ой дати йому коня в награді. Ой дати йому красную панну.	♩55p3;P553	Баранівка: Суємці, Смолдирів
	Ой дядьку, дядьку, на твійму дворку. <u>Грай коню. Грай, паниченьку, на кониченьку вороному</u> Варіант приспіву: <u>Дай йому. Дай йому, Боже, щастя, здоров'я в його дому.</u> На твійму дворку яворко стоїть. Микола ходить, коника водить. « Ой тато, тато, жениться буду. Я візьму тую, що на схід сонця» «Не твоя рівня, бо то царівна, Твоя рівня – батькова дочка <i>дівка Галина</i>)». А за цим словом бувай же здоров, Красен паничу, панич Микола <i>вар. початку:</i> Прилетів сокіл з Києва на двір. <u>Соколю. Соколе ясний паничу красний Василько.</u>	♩55p3P553 ₄	Житомир: Левків [31, №40, 42], Калинівка [31, №41]; Чуднів: Стівпів Чуднів: Будичани
<i>колядка господарю</i>	В нашого дядька у дворі явор. <u>Зелено. Зелено віно раджено рано в неділю.</u>	♩55p3P553	Радомишль: Вишевичі
	Чи дома, дома хазяїн дома. <u>Поємо. Дай йому, Боже, щастя й здоров'я у його домі.</u> Ой що він робить – червінці лічить. Ой чи не дасть нам хоч по червінцю. Чи дома, дома, хазяйка його. Що вона робить – мед, вино мірить (<i>синочок коні сідлає, донечка хустки готує</i>)	♩55p3P555	Попільня: Королівка
<i>колядка на скупого господаря</i>	[А я вам дядьку] заколядую на призьбі, А в вас яєчка як у барана повисли.	♩553 ² (°V абв;где)	Малин: Недашки
	А нашого дядька хороша дядна. Бог йому дав. Як хліб качає пердить і чхає. Так йому тре.	♩55p4;55p4 	Коростень: Сарновичі
<i>співали дівчата</i>	Через поле широкєє, ішло військо дівочєє. Ішло воно через ринок, цвіло воно як барвінок [<i>дали не пам'ятали</i>]	♩44 ² 	Новоград-Волинський: Ужачин
<i>колядка дитяча</i>	Бігла теличка з-під бережничка (із березничка) да в дядьків (дідов, бабин) двір. Я тобі, дядьку, заколядую винеси пиріг! Як не даси пирога, візьму вола за рога, Да виведу на моріг, скручу йому правий ріг. Буду рогом трубити, а воликом робити, А хвостиком поганяти, батька й матір годувати <i>вар. початку:</i> Бігла корова із Соколова да забігла в дядьків двір Бігла теличка по льоду. Загубила коляду. Біжи, тітко, позбирай. Буде шишка й коровай	♩4 ₃ ⁿ 	Черняхів: Дівочки; Бердичів: Райки; Попільня; Нов.-Волин.: Тупальці, Несолонь; Баранівка: Радулин; Малин: Українка
			Чуднів: Будичани
		♩4 ⁿ	Червоноармійськ: Очеретянка, Великий Луг, Старий Майдан
		♩44 ₃ ¹	Попільня: Саверці

<i>колядка дитяча</i>	Коляд, коляд, колядниця, добра з медом паляниця, А без меду не така, дайте мені п'ятака. Як не дасте п'ятака, то давайте гроші, А не дасте гроші – то з'їдять вас воші. А як дасте гроші – будете хороші		Новоград-Волинський: Несолонь; Червоноармійськ: Очеретянка
<i>колядка дитяча</i>	А я вам, дядьку, заколядую. Я у вас, дядьку, ковбасу чую. Мати казала, щоб дали сала, батько сварився щоб не барився. Бо короткі свитки – померзнуть литки. Дасте кішку – я з'їм у затишку (<i>ковбасу – я додому донесу</i>)		Черняхів: Видибор
<i>щедрівка дитяча</i>	Щедрик-ведрик, дай вареник, Грудку кашки, кільце ковбаски Як не дасте пирожка – возьму вола за рожка, Да виведу на мурог, скручу йому правий рог. Рогом буду трубити, а воликом робити ...		Малин; Коростень; Смільчине; Бердичів: Райки; Попільня: Романівка; Червоноармійськ: Старий Майдан
			Нов.- Волин.: Ходурки, Несолонь; Червоноармійськ.: Великий Луг
	А я знаю що пан дома, сидить собі кінець стола А на йому шуба нова, а в тій шубі – чиндокора (або калиточка)... А в чиндокорі по шеляжечку, дай нам, дядьку, по пирожечку		Коростень: Зубівщина, Сарновичі; Малин: Чоповичі [31]; Нов.-Волин.: Ходурки
			Червоноармійськ: Великий Луг
			Баранівка: Миропіль
	Васильова мати пошла щодрувати На новеє літо роди, Боже, жито А в току молотно, а в дежечці сходно А у печі рожка господиня гожа ...		Смільчине: Бараші Новоград-Волинський: Лучиця
	Ісус Христос на престолі стоїть да все книжечки держить Молітеся, люди, Богу, хрестітеся, люди, Богу, Да за сміх не майте, по пирожку дайте (<i>Як не дасте пирожка, возьму вола за рожка ...</i>)		Смільчине: Бараші Новоград-Волинський: Лучиця
	Сидить дядько на стільці, взувається в постольці, Здоров, дядько, да зноси, да винеси ковбаси		Чуднів: Стовпів, Будичани; Попільня: Романівка
Щедрик, ведрик, дядько Петрик, тітко Параска, Винесіть що ваша ласка!		Попільня: Романівка	
Щедрівочка щедрувала. Під віконце прилігала. Що ти тітко напекла, винось його до вікна		Попільня: Романівка, Саверці, Почуйки	

<i>щедрівка дитяча</i>	Щедрий вечір, пане-господару. Стережи, Боже, всякого товару. Не забувайтеся за отця й за матку. Хорошую господиню масш , хорошенько її поважаєш. Як чашечка в меду попливає, як барвінок в саду процвітає <i>вар. початку:</i> Щедрик, шедрик, щедрованка, прилетела ластованка Та як стала щебетать, господара викликать...	$\text{♩}44_3^1$	Попільня; Червоноармійськ: Очеретянка; Володарськ: Волинський: Дворище Коростень: Мелені [31, №24]
	Діва Марія Христа породила , В барвіночок положила А ви, дітки, цілуйте Христа в нижкі. А ви діткам виносьте пиріжки. Ой давайте хутко, побіжимо прутко	$\text{♩}44_3^1$	Червоноармійськ: Очеретянка; Володарськ-Волинський: Дворище
	А в нашого пан-отця золотіє воротця А за тими воротьми стоять столи золоті. А за тими столами сидить його жена	$\text{♩}4^4$	Коростень: Злобичі
	Ой на річці на Ордані там Пречиста ризи прала Свого сина сповивала	$\text{♩}4^4$	Малин: Українка
<i>щедрують дівчата</i>	Ой на річенці та й на Ордані. Щодрий вечор. Там Діва Марія та ризи мила. Щодрий вечор.	$\text{♩}44p4$	Чуднів: Будичани
	Пане-господару, на твоєму дворі. Щодрий вечір, добрий вечір. Виросла береза, Свінцова кора, золотє гілля. Ой да налетіли ой да шуги-луги	$\text{♩}44P44$	Чуднів: Стівпів
<i>щедрівка</i>	Красная панна сад садила. Щедрий вечор, святий вечор. (До білуї берези стежка топтана. У тої берези золота кора, де взялися разнія птахи, тую кору обшкотали. Красная панна кору позбирала і понесла золотнику, щоб той скував до шлюбу обручку)	$\text{♩}44P44$ 	Коростень: Зубівщина [31, №29]
	Ой на морі да на синьому. Щодрий вечір та й святий вечір. Там плаває золотий кораблик. А у том кораблі красний паничик. Там він плаває панну бажає	$\text{♩}44P44$	Володарськ-Волинський: Сколобів
<i>колядка для господаря</i>	Добрий вечір тобі пане-господаре. Радуйся. Ой радуйся, земле, син Божий народився. (Застеляйте столи да все килимами. Бо прийдуть до тебе три радості в гості: Святоє Рожество, Св. Василе, Св. Крещенне)	$\text{♩}44p3;P44_3^3$ (°V абр;сту) 	загальнопоширена
	Пане-господаре, ми у тебе. Ох чи дозволиш заколядувати в тебе у дворі. (<i>Вставай з постелі, одчиняй двері, застеляй столи, прийшли гості</i>)	$\text{♩}43;44_3$ (°V аб;вгд)	Чуднів: Малі Коровинці
	Ой вечор добрий, пане господарє, йдем до тебе. Ой чи дозволиш колядувати й у тебе. (<i>Ми твого двору не минаємо, Ми твоїх діток пробуджаємо просим тебе</i>)	$\text{♩}44p3;P44_3$	Новоград-Волинський: Калинівка
	Пане-господару а на твоєму дворі. Рай розвивсь. <u>Ой рай розвився Господь звеселився, Син божий нам народивсь.</u> (<i>На дворі виросло деревце. А теє деревце три брати рубали.</i> <i>Церков будували із трьома верхами</i>)	$\text{♩}44p3;P44_3^3$	Любар: Липне; Новоград-Волинський: Дублінки, Велика Деражня

колядка для дівчини	Через синє поле бита доріженька. Радуйся. Радуйся, земле, син Божий та й народивсь. Ішла красна панна до мора по воду. Аж стрічають неї аж три дворянни: «Загадаєм тобі аж три загадочки. Ой як отгадаєш, то наша будеш: Шо то горить та без полуміння? Шо то шумить без буйного вітру? Шо то цвіте та не бачим цвіту» (<i>камінь, вода, папороть</i>)	♩44p3;P4433	Житомир: Левків [31, №48]
	На Рожество да й на перший день. Радуйся. Радуйся, земле, син Божий та й народивсь. Ішла красна панна до мора по воду. Воду набирає, ангол припливає. «Я тебе, янголю, хорошенко вберу. Полетиш, янголю, в чужу сторіноньку. Там будуть стояти все попи да дяки». «Хто тебе, янголю, так хороше убрав?» «Убрала мене красная панна»	♩44p3;P4433	Житомир: Левків [31, №48]
	На крамняниці стоять столиці. [Надюню. Красна панна говори з нами стихенька]. За столиками три вільваночки. Ой шиють-країть Надюні шубу (<i>кують персня, плетуть перловий вінок. Сукня слід замітає, перстень – рученьку сясє, вінок голівоньку клонить</i>)	♩44p3;P4433	Олевськ; Коростень: Зубівщина, Житомир: Калинівка [31, №37]
колядка для хлопця	Ой у полі, полі, стадо коней ходить. Радуйся. Ой радуйся, земле, син Божий народивсь. Поміж тими кіньми кінь вороненький. Ніхто того коня не споймає, не осідлає. Обізвався паничик Іванко: «Я того коня іспоймаю да поїду до королівни»	♩44p3;P4433	Житомир: Левків [31, №48]
	На крамняниці стоять столиці. Іваню. Красен паничу говори з нами стихенька. За столиками три вільваночки. Ой шиють вони Івану сідло (<i>кують: сідло, шаблю, ружо, коня.</i>) <i>Виводять вони Івану коня. Він коня узяв і подзінькував. Сів да й поїхав на полюванні</i>	♩44p3;P4433	Житомир: Левків [31, №48]
	Діва Марія сина породила. Радуйся. Радуйся, земле, син Божий та й народивсь. Сина породила, церкву становила. З штирома углами, із трома окнами. У перше окенце ісходило сонце. (<i>У друге – місяць, у третє – янголь улинув, слізеньками злинув. А із теї слізки Дунай розлився. А в тому човнику красен панич сидить. Да й стрілочки крає да на Дунай пускає. «Пливить, пливить, стрілки до мосї дівки. Нехай моя дівка подарки готує»</i>)	♩44p3;P4433	Житомир: Левків [31, №48]
	<i>вар. початку:</i> Святая Варвара церкву будувала. Радуйся. Радуйся, небо, земля веселися, син божий (Христос) народився. А в третє віконце сам Господь улетів, на пристолі сів, дрібні сьози розлив, де сльозонька кане – синє море стане, по синьому морю корабель плаває (<i>а у том кораблі красний паничик, паничик плаває, панни благає, а якої панни – панни Катерини</i>)	♩44p3;P4433 або ♩44p3;P445 	Володарськ-Волинський: Давидівка; Коростень: Сушки; Ємільчине: Неділище
	Святая Варвара церков збудувала Радуйся. Радуйся земле що син Божий народився. Збудувала церкву із трьома окнами. Радуйся... (<i>перше окно – місяць, друге – сонце, третє – зірки</i>) <i>вар. початку:</i> Ой чи є вдома сам пан господар. Радуйся...	♩44p3;P4433 або ♩44p3;P445	Баранівка: Суємці, Смолдирів; Волод.-Волин.: Грушки, Сколобів; Нов.-Волин.: Кікова, Жолобне; Черняхів: Новопіль
<i>вар. початку:</i> Ой чи є вдома сам пан господар. Радуйся...	♩44p3;P4433	Чуднів: Краснопіль	
щедрівка-звернення для всієї родини	Співають: А в цій хаті божа мати чи дозволиш щодрувати? Проказують: Позвольте щедрувати?	(♩44p3;P4433)n	Новоград-Волинський: Лучиця

<i>щедрівка дитяча</i>	Гіля, гіля, на Василя, мати Сина породила		Ружин: Шпичинці
	Щодрик, щодрик, щодровиця (щодрівонька), Прилстає ластовиця (ластівонька). Стала вона щодрувати, господара викликати: «Вийди, вийди, господару, подивися у кошару. Чи овечки покотились, чи ягнятка народились» Слова приспіву, якщо він є: <u>Щедрий вечір, добрий вечір.</u>		Новоград-Волинський: Несолонь; Волод.- Волинський: Грушки, Дворище; Чуднів: Кихті, Краснопілль, Лихосілка
		 (^s V аб;вг або аб;рс)	Черняхів: Дівочки; Новоград- Волинський: Тупальці; Чуднів: Дреники, Стовпів; Любар: Липне Чуднів: Будичани; Баранівка: Радулин
	Ой на річці на сігниці ліпить баба паляниці. Зліпи мені хоть одну то я тобі защодрую	^s V аб;вг	Новоград-Волинський: Ходурки
	Ой у полі при дорозі. Щедрий вечір, добрий вечір. Там Василько сіно косить. Сіно косить, коню носить. <i>Ой пий, коню, ой їж, коню. Буде тобі три доріжки: до батенька по шапочку, до матінки по сорочку, до дівчини по хусточку</i>	^s V аб;рс	Попільня: Королівка [31, №31]
Ой у пана на помості. Щодрий вечор, добрий вечор. Куди їдеш мій синочку. Їду, тато, по дівоньку.	^s V аб;рс	Новоград-Волинський: Жолобне	
<i>щедрівка</i>	Ой у полі сам плуг оре. Щедрий вечір, добрий вечір. За тим плужком Господь ходить. Ори, синку, цюю нивку. Та й посієм жита мірку. З колосочка жита бочка, А з гречечки пирожечки, А з другого жита много <i>вар.: З колосочка жита бочка. Щодрий вечор, добрий вечор, добрим людям на цей вечор.</i> <i>(А з пшениці паляниці, А з гречечки варенечки, А з гороху щодра щороку, А із говса щодра вся)</i>	^s V аб;рс;ту	Новоград-Волинський: Жолобне
		^s V аб;рс;ту	Червоноармійськ: Очеретянка
	Пливе човен води повен. Щодрий вечор, добрий вечор, добрим людям на цей вечор А в тим човні три пісьомци. (<i>Перше пісьмо – пан господар, друге – господиня, третє – їхні дітки</i>)	^s V аб;рс;ту	Чуднів: Стовпів
<i>колядка</i>	А в нашому селі, Славній Королівці (2 р.) Там збиралась рада, мужиків громада. Радять вони раду, малу невеличку. Ой зробимо, браття, човник золотенький. Посадимо, браття, гречнее дитячко. Та й пустимо його на Дунай глибокий. Стрілочок різати, качечок стріляти	 Попільня: Королівка	

КОЛЯДКИ ЦЕРКОВНІ (стилістично пізніші, християнського змісту)	
<p>Через поле широкєс, Через море глибокєс. Вела Мати Божа Сина, да й не знає де поділа. «Ой ти, Петре, ой ти, Павле, чи не бачили мого сина?». Петро каже: «Я чуть не чув», Павло каже: «Я не бачив». Микола каже: «Не таймося, цій Пречистій признаймося». Ой у полі романова стоїть школа мурована. А в тій школі вся жидова, вся жидова не хрищена. Взяли Сина на всі муки розпинають навхрест руки.</p> <p><i>вар. продовж:</i> Тудою ішла Божа Мати – свого сина та й шукала (<i>Петра і Павла питала:</i> <i>«Чи не бачили мого сина», ті призналися що Суса Христа жиди на муку взяли</i>)</p>	<p>$\text{♩}44^2$ </p> <p>Нов.-Волин.: Ужачин; Коростень: Сушки; Смільчине: Неділище</p> <p>$\text{♩}55^2$ (^{сV} аб;вг) </p> <p>Нов.-Волин: Кікова, Дублинки, Жолобне</p>
<p>Ой там на Ордані тиха вода стояла, Там Діва Марія свого Сина купала. <i>А скупавши у білес сповила, А сповивши у ясельця вложила.</i> <i>Перед тим дитятком засяяло три зорі, а на схід сонця приехало три царі.</i> <i>(Привезли три дари: один приніс миро, другий дав ім'я Сус Христос, третій подарував квіточку [можливі варіанти])</i></p>	<p>$\text{♩}443^2$ </p> <p>Смільчине; Олевськ; Жолобне, Киянка; Новоград-Волинський: Луциця; Чуднів: Кихті; Малин: Українка; Попільня: Почуйки</p>
<p>Ой дивноє (або Ой Божєс) народження Божого Сина, Що породила Ісуса Христа Діва Марія. Породивши і сповивши лягла спочивать. Зіслав Господь три анголи Христа й доглядать. <i>вар.:</i> Народився сам Сус Христос із Деві-панни, Ніхто не може да й дознатися Божої тайни. Дозналося два анголи з неба летючи, темної ночі ясної звізди Христа славлючи. Ангели Гавріїли ріки розлили, щоб по Рожеству, по Христовому сади зацвіли. Сади цвітуть, сади цвітуть, разніє квіти, Возрадуєца весь мир хрещенний, маліє діти.</p> <p><i>вар. початку:</i> А в городі Віфліємі все діво стало, Що мале дитя новорожене весь світ засяло</p>	<p>$\text{♩}4_54_55^2$ </p> <p>Любар: Липне; Чуднів: Дреники, Краснопіль; Малин; Нов.-Волин.: Колодянка, Дубники; Брусилів: Дивин [31, №62]; Коростень: Мелені [31, №63]</p> <p>Чуднів: Будичани</p>
<p>По білому світу стала новина, Діва Марія сина родила. Вона його народила в Ордань річці охрестила. Чистая панна.</p> <p><i>вар. початку:</i> «Що то за предіво в світі новина ...» <i>(Ішли три царі з подарунками, їх перестрів Ірод і наказав на зворотньому шляху розповісти де знаходиться Христос. Вони Ірода не послушали, він розлютився і вирізав сорок тисяч немовлят»)</i></p>	<p> ВКФ</p> <p>Попільня: Романівка, Почуйки; Попільня: Королівка [31, №57]; Житомир: Левків [31, №58]; Баранівка: Смолдирів</p>
<p>Дивная новина нинє дєва сина Породила у Віфліємі Марія єдина. <i>Не в царській палаті а у божой хаті, у пустині у яслині а всі будуть знати.</i> <i>На руках тримає, його сповиває всімогуцим создатєлєм його називає</i></p>	<p>Баранівка: Дубровка Лугини: Бовсуни Коростень: Мелені [31, №63]</p>

<p>По всьому світі стала новина, Діва Марія сина родила, Вона його породила у ясельцях положила господнього сина. Діва Марія Бога просила, щоб вона сина свого сповила Ти, небесний цару, пришли мені дару що етому господару. Зійшли анголи з неба до землі, принесли дари Деві Марії: Три свічі воскові ще й ризи шовкові Ісусові Христові</p>	 <p>Житомир: Левків [31, №64]; Чуднів: Будичани, Краснопілль; Новоград- Волинський: Дублинки; Баранівка: Смолдирів, Радулин</p>
<p>співають хлопці: Ой видить Бог, видить Творець за що мир погибає. Архаїла Гавриїла в Назарет посилає. Благовестни в Назареті стала слава у вертепі, А прекрасний Архаїл отверзі врата єдина</p>	<p>Чуднів: Будичани; Малин: Українка; Червоноармійськ: Стрибіж</p>
<p>Там далеко в темнім небі зірка засіяла, Пливла, пливла понад хмарой, над вертепом стала. Дева сина породила, в ясла положила</p>	 <p>Коростень: Меденівка</p>
<p>У городі Віфліємі стало чудо на всю землю. <u>Святий вечор добрий вечор, стало чудо на всю землю</u></p>	 <p>Волод.-Волин.: Рижани; Коростень: Сарновичі; Нов.-Волин.: Дублинки</p>
<p>Я умом ходіла в город Віфлієм, І била в вертепі і відала в йом. Що Христос спаситель, цар, творец і Бог, Роділся от Деви і лежить убог</p>	 <p>Нов.-Волин.: Тупальці; Червоноармійськ: Очеретянка; Волод.-Волин.: Давидівка, Сколобів; Баранівка: Дубровка</p>
<p>Рождество Христове ангел прилетел, он летел по небу – дюлям песню пел. Все люди лікуйте, в цей день торжествуйте, в день Христове Рождество. Я лечу од Бога, весті вам приньос, што в вертепе бедном роділся Христос. Скорей поспішайте, младенца встречайте новогорожденного. Пастушкі в пещеру раньше всех прийшли і на сене в яслах младенца найшли, Стояли, ридали, Христа прославлялі і матер його</p>	 <p>Новоград-Волинський: Ужачин</p>
<p>Ой у Римі, в Русалимі, стала новіна, Ой ходім, ходім, та й повітаєм нового цара. (2 р.) В неділю рано до схода сонця три царі ідуть, Ой несуть вони тие корони перед Христом кладуть (<i>Ірод наказав вирубати дітей, Діва Марія з Ісусом тікали до Єгипта, Дорогою вони зустріли хлопця, який сіяв пшеницю</i>)</p>	 <p>Новоград-Волинський: Несолонь, Жолобне; Баранівка: Смолдирів</p>
<p>Днесь поюще крупно іграєм цара народженого всюду прославляєм Поюще і поюще слава в вишніх Богу глаголюще. А в Віфліємі всюду іде слава, що здесь рождає Пречистая Дева У вертеп между скотін Христос спочиває днесь во плоті. Цар на осляті в Єгипет вступає, а Ірод войсько всюду розставляє Щоби убієн Цар народжений од Марії Деви днесь воплощений</p>	 <p>Володарськ-Волинський: Давидівка</p>
<p>Ой підємо пане-брате од хати до хати Щирим серцем добрим людям заколядувати. Ой колядко колядочко яка ти нам мила, Що в цю нічку Божа Мати сина породила</p>	 <p>Нов.-Волин.: Жолобне</p>

Христос Спаситель в полноч родіся, Ой у вертепі он оселіся	♩55 ²	Нов.-Волин.: Калинівка
В неділю рано сонечко зійшло. <u>Алілуя.</u> Сонечко зійшло три монашки йшло. <u>Господи помилуй.</u>	♩55p4; 55p6	Чуднів: Кихті
Ой там на горі церкву будують. <u>Алілуя, алілуя.</u> Церкву будують	♩55; P445	м. Новоград-Волинський
Ішла Марія по-пуд горою. <u>Амінь, амінь, алілуя.</u> По-пуд горою.	♩55; P445 (°V аб;pcб)	Малин: Українка
Многоліття для господарів після колядування <i>перший наспів:</i> Создателю цього света, хазяїну многіє лета. Многіє, многіє, многіє лета. <i>другий наспів:</i> Многіє, многіє ... многіє лета. Збережи їм, Господі, даруй їм, Господі ...		Коростень: Мединівка

ОБРЯДИ ТА ПІСНІ НА МАСЛЯНУ

Колодка:

- Колодку волочать / тягають (Чуднів: Стовпів; Попільня: Строків);
- Колодку чіпляли – хлопці купували дівчатам подарунки (Новоград-Волинський: Несолонь, Строків);
- Колодку запивають (молодь гуляє) на Андрія (13 грудня) – дівчина дарує хлопцю хустку, на Колодку (Масляна, Запуски перед постом) колодку відпивають – хлопець щось дарує дівчині (Новоград-Волинський: Гірки);
- Закопують колодку перед Великим постом і розкопують на Великдень (Чуднів: Краснопіль, Лихосілка)

ПІСНІ НА МАСЛЯНУ		
до Колодки	На Андріє я була – хусточку я дарила Ой гаю, мати, гаю, я чорні брови маю. Я чорні брови маю, на хлопців я моргаю, Ох колодка, колодка, ох яка ти солодка. На Андрея запила, на Колодку відпила, На колодку відпила, то бинду получила	♩ 7: :7 Новоград-Волинський: Гірки
масляні приспівки	Ой Масниця, яка ти раденька (яка ти маленька) Коли б тебе сім неділь, а посту однецька Варенуху варила і підтичку спалила І нікому не кажу що з дірою хожу	♩ 44 ² Попільня: Строків; Чуднів: Стовпів; Новоград-Волинський: Кікова
(жінки співають і пританцьовують по колу)	Кажуть люди що я лиха, а я Васелиха (вар. Василь добрий (2 р.), Васелиха лиха) Всю роботу поробила, йду додому стиха. Ой хоча я задрипанка, проте господиня – Штири купи в хаті сміття я на п'яту змела. Приїхали чужі люди смітте купувати: «Ой що тобі, задрипанко, за це сміття дати?» Радять мені старі люди на поле возити – то там буде по сто кіп пшениці родити. Уродило на тій ниві по сто кіп пшениці – Купив Василь Васелисі зелену спідницю	Попільня: Строків; Чуднів; Червоноармійськ: Старий Майдан

ВЕСНЯНІ ОБРЯДИ ТА ПІСНІ

Зустріч весни – на пагорбі дівчата голосно кричали: «Весна красна! Агу-у-у! Прийди до нас! З хлібами висо-о-кими! З пирогами ти-и-шними! Агу-у-у!» (Новоград-Волинський: Лучиця).

Спів веснянок:

- коли починали співати: як сніг починав танути (різні села), після Явдохи (св. Євдокії – 14.03, Новоград-Волинський: Несолонь; Смільчине: Неділище), на Благовіщення (7.04, Смільчине; Олевськ);
- тривалість / коли закінчували співати веснянки: в піст до Паски (Володарськ-Волинський; Чуднів; Любар), до Вшестя (Вознесіння, півн. райони);
- місцева назва веснянок співаних і хороводно-ігрових: «веснянка» (всі місцевості), «молодár» («голодár», «володар») (Чуднів; Червоноармійськ; Баранівка: Радулин; Коростень: Іскорость [31, с. 137]), «постова́» – про пісню «Сіріє гусі гречку поїли» (Чуднів: Малі Коровинці, Лихосілка), «точо́к», «точковіє» (Коростень: Мелені; Малин: Чоповичі [31, с. 153]), «в баранчика грали» (Любар: Липне), «жучка по руках пускали» (Чуднів: Лихосілка);
- тривалість / коли закінчували водити хороводи: на другий день Великодня (Попільня: Почуйки; Баранівка: Суємці), від Великодня до Провід (Любар: Липне).

Великдень:

- двори обходять «христочвали» («христослави») – діти ходять «христувать» (обходять двори і вітають господарів зі святом, за що ті їх обдаровують крашанками). Що христочвали казали / співали (Попільня: Романівка);
- після Великодня забивали на дорозі кілок, до нього сходилися дівчата і хлопці гуляти, там співали веснянки – «точковіє» пісні (Малин: Чоповичі);
- водять хороводи біля церкви (на цвинтарі біля церкви, навколо церкви) Новоград-Волинський; Червоноармійськ; Баранівка; Попільня;
- кожна дівчина несе своєму хлопцю «волочільне» – у вишитій хусточці зав'язує крашанки (тому хлопцю, який їй чіпляв «колодку» (давав подарунок) на Масляну (Новоград-Волинський: Несолонь).

Юрій (6 травня): качаються по зеленому житі, трапеза на межі.

Трійця: що робили, розповіді про русалок.

Весна красна, що ти нам принесла? Коробочку бобу, а хлопцям хворобу. Коробочку маку – дівкам на присмаку. <i>вар. продовження:</i> Хлопчикам по кійочку, а дівчатам по віночку	наспіви різні, часто невпевнені	Коростень; Малин: Буки; Володарськ-Волинський: Паромівка
		Нов.-Волин.: Несолонь, Кікова; Баранівка: Кам'яний Брід; Коростень: Мелені [31, №81]
Ой весна, весна, весняночка, Де твоя дочка паняночка?		Радомишль: Мірча
Ой у нас, дівки, тепер весна, Котора дурна – замуж пошла.		Народичі: Рубежівка
Ой весняночко, де твоя дочка, Ой у садочку шиє сорочку.		Володарськ-Волинський: Грушки
Ой весняночко, де твоя дочка, Погнала бички за воротечка Пасеца, бички, я справду мички Своєму милому на рукавички		Смільчине; Новоград-Волинський: Дубники

<p>Сірії гуси (<i>кури да гуси</i>) гречку поїли На синє море та й полетіли Біжи, Маруся, заверни гусі, Поцілуй хлопчину в русяві вуса Хоч поцілюю, що вам до того, Він мій кавалер, я панна його або (<i>пристало серце моє до його</i>)</p>	<p>♩55²</p>	<p>Коростень; Смільчине; Олевськ; Чуднів; Нов.-Волин.; Черняхів: Новопись; Червоноармійськ: Очеретянка; Баранівка: Суємці, Смолдирів</p>
<p>Ой бором, бором, боровиною, Ой хто то їде вечориною? Ой їде, їде хлопчина п'яний: «Відчини, дівчино, я твій коханий». «Не одчинюся, матір боюся», «Я ж твоїй мамці в ніжки вклонюся»</p> <p><i>вар початку:</i> Ой вечор, вечор, вечориною, Ой хто ж то їхав березиною</p>	<p>♩55²</p>	<p>Коростень; Смільчине; Червоноармійськ: Очеретянка; Чуднів: Лихосілка, Краснопілля, Кихті; Новоград-Волинський: Дубники</p> <p>Новоград-Волинський: Колодянка; Баранівка: Радулин</p>
<p>А в ковалихи собаки лихі, Нікому вийти оборонити. Вийшла матьонка да й нацькувала, Вийшла дівчина да й одогнала. Ідїть, собаки, в соломку спати, А ти, мій милий, іди до хати</p>	<p>♩55²</p>	<p>Володарськ-Волинський: Рижани; Червоноармійськ: Очеретянка; Чуднів: Будичани; Новоград-Волинський: Михіївка</p>
<p>За сінечками за дверечками Стоїть ложечок з подушечками. На тим ложечку хлопчина лежить, В правій рученці скрибочку держить. Скрибочка грає, ще й промовляє, З ким моя мила спати лягає? Ой ляжу, ляжу сама з собою, Права рученька під головою. (<i>А як ти прийдеши – ляжу з тобою</i>)</p> <p><i>вар. початку:</i> Ой у садочку між вишеньками ...</p>	<p>♩55²</p>	<p>Смільчине; Коростень; Володарськ- Волинський: Рижани; Баранівка: Суємці, Дубровка; Чуднів: Будичани; Червоноармійськ: Очеретянка</p> <p>Новоград-Волинський: Ужачин; Несолонь</p>
<p>Їхав хлопчина по журахвини, Згубив коника, Боже єдиний. Ой пішов же він до воріжечки, Шукати стежки ще й доріжечки. Ворожка ворожить, правди не скаже, З ким ця дівчина спатоньки ляже</p>	<p>♩55²</p>	<p>Смільчине; Баранівка: Суємці</p>
<p>Ходить дівка по сіножаті, Копає лозу та й садить рожу. Ой рожа, рожа, що з тебе буде, Мені у батька віка не бути. Мені у батька не вікувати, Хочє хлопчина до себе взяти</p>	<p>♩55²</p>	<p>Смільчине; Коростень: Шершні, Мелені; Новоград-Волинський: Несолонь, Городище</p>
<p>Ой через пень, через колоду, Впала дівчина в холодну воду. Признайся, дівчино, кого ти любиш? Люблю медочок, бо солоденький, Люблю хлопчину, бо молоденький</p>	<p>♩55²</p>	<p>Смільчине; м. Чуднів; Коростень: Мелені</p>
<p>В неділю рано сонечко сяє, Ой там хлопчина коня сїдлас. Не сїдлай коня – пускай на росу, Поки дівчина розчеше косу. На тобі, хлопче, правую ручку, Та бери мене за хазяйочку</p>	<p>♩55²</p>	<p>Новоград-Волинський: Несолонь, Киянка</p>
<p>[діалог між двома групами. Рухаються, можливо, як в грі «Просо»] Ой на дзін добрий, ласкаво теща. Ой рано, рано. Ой рано іще. Ой здоров, здоров, мій гордий зятю. Чого прийшов же, чого приїхав? Ой хочу взяти котору з дочок. То возьми собі щонайстаршую. Нащо ж мені така старая (<i>щонайвидніша – гладка́я, щонайменша – мала́я</i>). Ой ще ж ти не взяв, а вже гордуєш, В мене тещеньки ума пробуєш</p>	<p>♩55²</p>	<p>Червоноармійськ: Очеретянка</p>

Вилети, гулю, горою, Винеси літо з собою Ой там хлопчики збирались, На мед-горілку складались. Клади, хлопчино, більше всіх – Твоя дівчина краща всіх		Радомишль: Леніне
<i>вар. продовж.:</i> Ой ти, веснянко, веснися, Ой ти, дівчино, красися. А ти, хлопчино, не будь пан, Сховай дівчину під жупан		Коростишів: Слобідка
Хиляла вода, хиляла. З ким же ти, дівко, стояла? З тобою, хлопець, з тобою, Під зеленою вербою. Ой там де хлопець походив – Червоний крокіс посходив. Чого, дівчата, стоїте, Чом ви крокосу не рвете. Бо цей же крокіс не для всіх, Любив дівчину краще всіх		Червоноармійськ: Очеретянка
Переманочка, чорная галочка. Ой рано, рано. Чорная галочка. Переманила сивого сокола... (<i>він сам прилітав, гостинчики приношав</i>) Переманочка, молода Оленка, переманила молодого Василька		Нов.-Волин.: Киянка, Кікова; Коростень: Грабь, Мелені, Волод.-Волин.: Грушки; м. Чуднів
Весняночка-паняночка, де ти зимувала? У садочку в барвеночку на сорочку пряла. <i>вар.</i> Весняночка, паняночка, Де ти зимувала (3 р.) У лісочку на дубочку Прала на сорочку (3 р.)		Коростень: Сарновичі
На тим кутку на прикутку рабіє курчата, На цьом кутку на прикутку хороші девчата		Народичі: Рубежівка
На тім боці на толоці там гарніє хлопці, Мене мати не пускає, бо в чорній сорочці. Пусти, мати, погуляти, я не забаруся, Перший певень заспіває – я назад вернуся		Малин: Пиріжки
Упав сніжок на обніжок да взявсе водою, Любив козак двє дєвчини – зустанє з одною		Малин: Пиріжки
Весна-красна, штанів нема, бо ще не напрала. Бо проспала, прогуляла, штанів не напрала		Радомишль: Макалєвичі
<i>(співають після Великодня, ходять колом)</i> На вигоні. На вигоні горать огні А в сінечки полум'єчки. Там Ганнуся хустку шие, Чорним шовком перешиває. На Колосю, ту хусточку, Шо вишила Ганнуся дівочка. Будеш битись воюватись Будеш мене споминати		Баранівка: Дубровка
У городі зіллечко (2 р.) Ой ти Мотруню, дівочко. <i>(Пойди виполи зіллечко. «Нащо мені полоти, як Іванко в болоті? Хоть у синьому жупані, з ним Мотруня як пані»)</i>		м. Чуднів
Я скопаю градочку, Я скопаю градочку. <i>В вишневому садочку (2). Да насажу вишиньок (2). Ще й пахущих васильок</i>		Черняхів: Новопіль

<p>Куди їдеш, Романе, Куди їдеш, Романе? На ярмарок, мій пане (2) А що везеш, Романе? (2) Все дівчата, мій пане (2) А по чому, Романе? (2) По сто рублів, мій пане. (2) <i>(хлопці по три гроші)</i></p>	♩ _{4;3;4;3}	Попільня: Королівка
<p>Ой на горі льон, льон, А в долині зеленець. А в долині зеленець, По сто рублів молодець</p>	без мелодії	Чуднів; Будичани
<p>Танок Кривотане ходила (2 р.) Що виведу то й стану. На дівочок погляну</p>	♩ _{4;3;4;3}	Коростень: Шершні; Попільня: Почуйки
<p>Танок Туман танок водила (2 р.) Що виведе, то й стане, На дівочок погляне. Чи всі дівки в танку є. <i>(Однієї немає, її мати навчас: «Не стій, донько, з нелюбом, Не дай ручки стискати, Перстеника здіймати. А як стаєш з миленьким, Давай ручку стискати, Перстеника здіймати)</i> вар.: А в кривого танця. Я не виведу кінця. Що виведу – то увірветься...</p>	♩ _{4;3;4;3}	Баранівка: Миропіль
<p>на Великдень біля церкви: Ой на горі пшениченька, на долині овес, А все дзвони задзвонили, кажуть: «Христос воскрес!» Білий, білий, [ти Іванчику?], поплинь, поплинь по Дунайчику</p>		Попільня: Романівка, Почуйки Коростень: Злобичі
<p>Гра «Коштруб» Ой хвалити Христе Цару, Бо вже Коштруб на цвинтару. Ой хвалити, Христе боже, Бо вже мене інший возьме. Присипала, прикопала, Ніженькою притоптала. Лежи, лежи, як колода, Я молода як ягода. Лежи, лежи, щоб ти не встав, Бо до мене інший пристав</p>	♩ ₆ ²	Баранівка: Суємці
<p>А в кривого танця Та й не введем кінця. <i>Грайте, хлопці, грайте, Пилу не збивайте.</i> <i>Бо на наших дівоньках плаття Тайицина-закітайицина. Тонкая да серпанцина</i></p>	♩ ₆ ¹⁽²⁾	Черняхів: Дівочки; Баранівка: Смолдирів Володарськ-Волинський: Грушки; Паромівка
<p>А в кривого танця Хто не введе кінця. Хто виведе кінець До свекорка в дворець. Приблудили к ньому – Переп'єшньому окну. Ви дівчата да небожата Дайте нам да сироватки. З диравої ложки Ще й шкороночки трошки</p>	♩ ₆ ²	Радомишль: Вишевичі
<p>ходять між трьома дітками: Я в кривого танця Да не виведу кінця. Як виведу стану, На паробків (дівчаток) погляну. Сама ходить да по камені, Коня водить да по рамені. Кінь ходить льон топче. Ой льонче мій, льонче, Хрещатий барвінок. Що сіяла да поливала, А в віночку не бувала. Скинула віночка Ще вчора ізвечора Да повісила його В терені да на дереві. А моя ненька взяла Да нелюбому дала. Коб же я да була знала, Да на троє перервала.</p>	♩ ₆ ²	Червоноармійськ: Стрибіж; Баранівка: Суємці; Черняхів: Новопіль

<p>Ой травко-муравко, Чом же ти не зелена? Чи коники потоптали, Чи гусоньки пощипали?» «Потоптали мене Раецькій дівки» <i>(дівки потоптали жовтими чобітками, золотими підківками, хлопці – постолицями і онучищами)</i> <i>вар початку:</i> Ой вулиця да широкая, Чом травиця не зелена <i>(чом дівчина невеселая)</i></p>		Бердичів: Райки Баранівка: Суємці, Смолдирів
<p>Ой ходила по-над лісками Обтикалась куролісками. Ой Бог знає да Бог ведає В кого буду я невісточкой</p>		Новоград-Волинський: Несолонь
<p>Ой на річці та й на дощиці, Там дівчина да й полощися. <i>(Полощиться-вимивається, Чорним шовком утирається, В черевички узувається)</i></p>		Червоноармійськ: Очеретянка
<p>Ой черчику та горобчику Полинь, полинь та по садочку. Розкажи нам усю правдочку. Кому воля, кому неволя. А дівчатам уся воленька. <i>(За віночок та у таночок).</i> Молодицям вся неволенька. <i>(У колисці дитина кричить, На припічку горщик біжить)</i></p>		Попільня: Королівка
<p>Ішло військо та жоночєс. Ішло військо та дівочєс. Йшло дівоче через гору – Зацвіло як повна рожа. Йшло жіноче через море – Зацвіло як пановички</p>		Баранівка: Суємці
<p>А в довгої лози поскакали терном кози</p>		Чуднів: Лихосілка, Краснопілль
<p><i>[Гра, в якій ключ проходить по-під воротами з рук. Діалог відбувається між воротами і ключем]</i> Володар, володар, Одчиний ворота. «А хто ж тих воріт кличе?» «Панській служечки». «А що за те дасте?» «Ярії бджолята» «А що ще додасте?» «Мизине дитятко» «А в що воно вбране?» «В срібло та злото» «А на чому сидить?» «На золотім кріслі» «А чим воно грає?» «Золотим ябличком»</p>		Бердичів: Райки; Попільня: Королівка; Коростень: Зубівщина
<p>Молодар, Молодарочку, Сидить на печі в куточку. На печі у квачі (?) Вирячів на дівчат очі. На дівчат приглядається І сам умивається</p>		Червоноармійськ: Стрибіж
<p>Володар, Володарочку, Дай сорочку хоч одраночку. Зіму зімувала, Да сорочку не напяла. Я сорочку пологаю, З хлопцями погуляю</p>		Коростень: Зубівщина
<p>Пливе човен води повен Да накрився листом (3) <i>(вар. Да все хлоп да хлоп, хлоп)</i> Хвалилася дівчинонька Червоним намистом (3 р.)</p>		Радомишль: Леніне; Нов.-Волин.: Несолонь; Коростень: Сушки; Малин: Любівичі

<p>Котилася по дорозі Цінова тарілка (3 р.) Хвалилася та Марія, Що хороша (робоча) дівка</p>	<p>♩44;666</p>	<p>Баранівка: Суємці; Новоград-Волинський: Гірки; Черняхів: Новопіль</p>
<p>А вже весна, а вже красна Із стріх вода капне (3 р.) Молодому козаченьку мандрівонька пахне. Помандрував да хлопчина у чистеє поле. За ним біжить дівчинонька: «Вернися, соколе». «Не вернуса забарюся – гордуеш ти мною»</p>	<p>♩44;666; вар. ♩44;66 (°V аб;вв) вар поч.: ♩♩♩... або ♩♩♩... ♩♩♩...</p>	<p>різні місцевості</p>
<p>Ой по тім боці, да на толоці Козак сіно косить. (3 р.) А по цім боці, да на улиці дівчина голосить. Ой бодай сіно да огнем сіло, коса одломилась. Бодай тая дівчинонька не так журилася</p>	<p>♩55;666 ♩♩♩♩ ♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩</p>	<p>Коростишів: Стрижівка</p>
<p>Да весняночки, да паняночки, Розвивайся гаю (3 р.) Чом не женишся (2 р.) Козаче бугаю</p>	<p>♩55;666</p>	<p>Новоград-Волинський: Михіївка; Калинівка</p>
<p>Нема зорі яснішої, Що звечора сходить. (3 р.) Та нема дівки найкращої, що хлопчина ходить</p>	<p>♩44;666 ♩♩♩ ♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩</p>	<p>Черняхів: Дівочки</p>
<p>Котивсь місяць (2 р.) Поміж зіроньками (2 р.) Ходив хлопець поміж дівоньками. Чи є моя тут дівчина, чи є чи немає. Нехай її ніхто не займає</p>	<p>4: :6 ♩♩♩ ♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩ (пара періодичностей)</p>	<p>Червоноармійськ: Очеретянка; Черняхів: Новопіль</p>
<p>Ой млин меле вода реве Да стелиться листом (2 р.) Да хвалиться да хлопчина кучерявим чубом. Треба тобі, да хлопчино, чуба ізбуваться. Да девчині на вінка стараться (<i>Дівчина хвалиться червоним намистом, Треба тобі, да дівчино, намиста збуваться. Да хлопчині на люльку стараться</i>)</p>	<p>4: :6 ♩♩♩ ♩♩♩ ♩♩♩♩♩ ♩♩♩♩♩ (°V аб;вв / аа;бб)</p>	<p>Володарськ-Волинський: Рижани</p>
<p>Пожену я на яр товар На гору телята (2 р.) Стану-гляну, подивлюся, Де милого хата. Як не хочеш мене сватать – не ходи до хати</p>	<p>4: :6</p>	<p>Володарськ-Волинський: Рижани Баранівка: Суємці</p>
<p>Ой перейди, місяцю (2 р.) (вар. Засвіти, місяцю та й на нашу вулицю) Через нашу вулицю (2 р.) На нашій вулиці всі хлопці да молодіє. Ваня наймолодший через Раїн двір ходить (або: Немає найкращого від Іванка нашого)</p>	<p>♩4: :4 ♩♩♩♩♩: :♩♩♩♩♩ var. 4: :6 -// - : :♩♩♩♩♩ 6: :6 ♩♩♩♩♩: :♩♩♩♩♩ (°V аа;бб)</p>	<p>Олевськ; Червоноарм.: Очеретянка; Нов.-Волин.: Колодянка, Федорівка</p>
<p>Хтось у лісі гукає (2 р.). Іван коней шукає (2 р.). Твої коні в шкоді, у дівчини в городі. Галя догадалась, взяла коня да напоїла. Дала коню овса, сіна, а з Іваном на посад сіла.</p>	<p>♩6: :6</p>	<p>Ємільчине; Олевськ; Лугини; Червоноармійськ: Очеретянка</p>
<p>А в городі корито повне води налито [Там дівчата ноги мили, хлопці юшку випили]</p>	<p>♩4¹: :6 (а;бб)</p>	<p>Володарськ-Волинський: Краївщина</p>

<p>Ой порости кропе (2 р.) Вийше та мого двору. (2 р.) Я до свого двору Калачем та заманила. А у своїм дворі медом-вином та напувала. А із свого двору з музиками та випровожала. А по тих слідочка персником та покатила. Ой як було любо, ой як було мило перснику та котитися. А ще краще, любше із миленьким одружитися. Ой не рости кропе вийше та мого двору. Я до свого двору печиною та заманила. А у своїм дворі смолою та напувала. А із свого двору собаками випроваджала. А по тих слідочках камінєм та покотила. Ой як тяжко-важко камінєм та котитися. А ще тяжче важче із стареньким одружитися <i>вар. початку:</i> Ой повийся, хмеле, да повише мого двору. Коло мого двору все молодий да проходить. <i>вар. продовження:</i> Ой не ходи, хлопче, коло моїх ворітчок. Як матінка засне – я до тебе сама вийду</p>	<p>♩6: :6</p>	<p>Червоноармійськ: Стрибіж; Народичі: Лозниця</p> <p>Черняхів: Новопись</p> <p>Баранівка: Миропіль</p>
<p>Ой коли б я знала що мій милий прийде. <u>Високо зорі на моєму дворі</u>. Постелила б йому три ради подушок (<i>четверту перину, ще й ручку під спину</i>). Ой коли б я знала що мій нелюб прийде. Постелила б йому три ради каміння</p>	<p>♩44;P44</p> 	<p>Новоград-Волинський: Гірки</p>
<p>Розлилися води на чотири броди, <u>Гей, дівко, весна красна, зілля зелененьке</u> (2 р.)</p>	<p>♩44;P44</p>	<p>Баранівка: Жабориця</p>
<p>Ой на горі на горі Гуляв козак на коні. Він гуляє, гуляє, ще на хлопців моргає. Ой ви, хлопці, молодці, накажіте дівонці. Хай вона мене не жде, За другого замуж іде</p>	<p>♩43²</p> 	<p>Любар: Липне; Чуднів: Дреники (співали хлопці)</p>
<p>Ой на горі, на горі (2 р.) <u>Ой додолу гілля, додолу, Широкеє листя до землі</u>. Там галоньки збирались. Де узався яструбець. Всіх галочок розігнав. Найчорнішу собі взяв. Ой на морі на морі, На синьому озері. Там дівоньки купались. Десь узався молодець. Всіх дівочок розігнав. А найкращу собі взяв</p>	<p>♩43²;P43²</p>	<p>Баранівка: Миропіль</p>
<p>Ходить сорока кругом болота. Да й «че-че», да й «че-че». (вар. да кряче, да кряче) Ходить хлопчина кругом дівчини. Да й плаче, да й плаче. Вийди, дівчино, вийди, рибчино, із хати, із хати. Свічка палає, матінка лає. Не вийду, не вийду</p>	<p>♩44;33</p> 	<p>Ємільчине: Серби, Неділище; Баранівка: Смолдирів</p>
<p>Гра «Жона» Діалог між двома гуртами: 1 гурт (коло + дівчина всередині), 2 гурт (хлопець за колом + його гурт) «Ой ходжу ж бо я, да нуджу ж бо я, коло горідечка коло хрищасного, Да шукаючи, да питаючи своєї жони, своєї жони». «В нас така жона є, жона є, Що в садочку з барвіночку вінки в'є, вінки в'є» «А ми хліба напечем, напечем, собі жону заберем, заберем» «А ми хлібець поїмо, поїмо, таки жони не дамо, не дамо» (меду/ горілки накурим, перстень із ручки) діти/гусі/свині кричать, їсти хочуть, жона додому, жона додому. Вражий муже не поїду, не поїду</p>		<p></p> <p>Баранівка: Суємці, Смолдирів</p>

<p>Ішли дівки через двір, через двір, На їх сукні, як мак цвів, як мак цвів. Стали сукні саяти, стала діброва палати. Стали дівки гасити, відром воду носити. Скільки в цебрі водиці – скільки в хлопців правдиці. Ішла пані через двір, через двір. На ній сукня в дев'ять піл, в дев'ять піл</p>		Попільня: Королівка Баранівка: Миропіль
<p>Гра «Зайчик» <i>В це могли грати тільки весною чи в інший час також? (жінки на весіллі)?</i> Ой на горі гречка, сидить зайчик. Він ніжками чеберяє. Якби такі ніжки мала, та б я ними чеберяла як той зайчик.</p>	ВКФ	різні села
<p>Вискоч, зайку, та й на юлоньку, Спіймай собі котру дівоньку. <i>вар: Зайчику, сінця в колінця ...</i> Оце ж тобі, заїньку, та й не вискочити, Оце ж тобі, заїньку, та й не виглянути</p>	ВКФ	Черняхів: Дівочки Попільня: Королівка
<p>Гра «Подоляночка» Десь тут була Подоляночка, десь тут була молоденькая Тут вона впала до землі припала сім літ не вмивалась бо води не мала</p>	ВКФ	Червоноармійськ: Великий Луг; Коростень: Новаки, Сушки, Злобичі; Радомишль: Вишевичі
<p>Гра «Перепілонька» <i>Рух по колу і пантоміма-гра в центрі. Між гуртом і Перепілкою діалог:</i> Перепілко, чи головка болить [хапається за голову]. Тут була, тут була Перепілочка. Тут була, тут була ясна зірочка. Перепілко, скоки в боки [танцює]... Перепілко, кавалер іде (черевички везе) [танцює]... Перепілко, старий муж іде (нагайку несе) [танцює]...</p>	ВКФ	Попільня: Романівка [3]
<p>Повідай нас, козле, зийди рано. Повідай нас, Боже, <u>зийди рано</u>. Ой як козли скачуть, <u>взойди рано</u>, Ой як вони пляшуть <u>взойди рано</u></p>		Баранівка: Суємці
<p>А йдїть, кози, а йдїть, кози, повидайте Боже. Повидайте, повидайте, як дівоньки скачуть. Отак, хорошенько, отак пригоженько (<i>баби скачуть нехороше, непригоже</i>)</p>	без мелодії	Баранівка: Миропіль
<p>Всі стоять колом і співають, дівчина по центру показує рухами. Скажи, скажи ти дівіца, суємцька красавіца. Як паробкі ходять. Як паробкі ходять. Ото сьак, ото так. Так паробкі ходять. Так паробкі ходять (<i>Як дівоньки ходять, як стари баби ходять, як стари діди ходять</i>)</p>		Баранівка: Суємці
<p>«володар» («молодар») Старий деду, горобею, де дети? Де подівав? Де подівав?</p>	мелодія сумнівна	Коростень: Іскорость [31, №90]
<p>Гра «Ой як, як» <i>Рух по колу і пантоміма-гра в центрі. Три учасники.</i> Ой як, як нелюбого пошукати. Ой так, так. (<i>постіль слати, коло нелюба сісти, нелюбого цідувати, нелюбого проважати</i>). Ой як, як миленького пошукати. Ой так, так.</p>	без мелодії	Попільня: Романівка [3]
<p>Гра Ой поїду я та до Любара. Я, я, я молодець. Тихий переборець. Сім бояр. Прошу тестенька – Измилуйся, не гнівайся. Я, я, я молодець...</p>	ВКФ	Баранівка: Миропіль
<p>Дурні хлопці-запорожці. <u>Та рано-рано</u>. Дурні хлопці-запорожці. <u>Та ранесенько</u>. (<i>Не бачили зроду дівку. Побачили на болоті чаплю. Один каже: «Он, брат, дівка» Не бачили зроду церкви. Побачили на полі скирту. Один каже: «Ось, брат, церква»</i>)</p>	без мелодії	Попільня: Романівка [3]
<p>Чи диво нам, чи не диво: ішли дівки на войну. Чи диво нам, чи не диво, а молодиці за їми. (<i>Узяли дівки три города, молодиці три селі, парубки три пустирі. П'ють дівки мед-вино, молодиці – горілку, хлопці – шевський квас</i>)</p>	без мелодії	Попільня: Романівка [3]

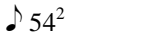
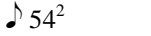
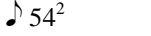
КУПАЛЬСЬКИЙ ОБРЯД ТА ПІСНІ

Брикси:

- через тиждень після Трійці в понеділок. «Бабський празник» (одна через другу перескакували, качалися по льону, пекли мандрики, Володарськ-Волинський: Дворище);
- на Брикси вже можна співати петрівку (співали впродовж петрівського посту).

Купало:

- уточнювати місцеву назву пісень: «петрівка» («петровка», «петрівчана»), «купальська» («купайло»). (Хоча назви «купальська» і «петрівка» можуть функціонувати як синоніми, співачки часто віддають перевагу терміну «петрівка»);
- дата святкування Купала: 6 липня (вечір), 7 липня;
- купальське деревце («купайло», «вільце», «гільце») з: верби, берези, сосни, вишні (Любар: Липне), ясена (Володарськ-Волинський: Грушки);
- скільки купайлів (на кожному кутку своє, одне спільне, два – одне для дівчат, друге для хлопців з крапивою і будяками);
- прикрашали деревце: квіти (які?), стрічки, свічки (з воску чи скручена кора берези), вишні («качани» з вишень), кропива і будяки (для хлопців);
- дії з деревцем: носять по селу (приносять на перехрестя, виносять на вигін, до води), співають навколо деревця, водять хороводи;
- знищують деревце (палять, топлять, ламають), гілки кидають в городину (щоб родило);
- розкладають вогонь, зносять туди різний непотріб;
- ворожать на вінках: дивляться куди поплив; пускають на воду, після чого ловлять і забирають з собою (кладуть під подушку, кладуть в городину); як ці вінки виглядали (як на голову чи маленькі);
- робили «ляльку» (відьма) з соломи та спалювали (Смільчине; Володарськ-Волинський: Дворище);
- дії відьми в купальську ніч (ворожить, ходить по чужих хлівах щоб потім мати багато молока). Як відьма виглядала (перекидалася на жабу, собаку і т.д.). Дії господарів щоб побачити відьму і знешкодити її. Пісні про відьму.

<p><i>про відьму</i> Ой на Івана Купайлого, Ходила ведьма (дівка) навайлого (вар.: Що ж тобі мати нараїла) На дуба лізла – кору гризла, А з дуба впала зілле рвала. З дуба впала зілле рвала, Свою дочку научала. Учись, доню, чарувати, будеш така як твоя мати</p> <p><i>вар. початку:</i> Баба ведьма. Баба ведьма на дуб лізла, З дуба впала – зелле копала (коровам давала, щоб молоко мала)</p>	<p> 54² </p> <p>Новоград-Волинський: Ужачин; Червоноармійськ: Очеретянка, Великий Луг, Стрибіж; Баранівка: Суємці</p>
<p><i>про відьму</i> Ой на купайла вночі, вночі, Повиймай, Боже, відьмам очі. Ой щоб по ночах не ходили, Чужих корівок не доїли</p>	<p> 54²</p> <p>Черняхів: Дівочки; Радомишль: Леніне; Коростишів: Старосільці</p>
<p><i>про відьму</i> Ішли дівчата мостом, мостом, Зустріли відьму з хвостом, з хвостом Ішли дівчата границею, Зустріли відьму з дойницею</p>	<p> 54²</p> <p>Черняхів: Дівочки, Новописьль; Володарськ-Волинський: Грушки</p>
<p><i>про відьму</i> Ой хто не вийде на Купало, Щоб воно лягло да й не встало. Щоб воно лягло колодою, Ой колодою смоловою. Ой у колоду сонце пече, А із колоди смола тече</p>	<p> 54²</p> <p>Малин: Українка</p>

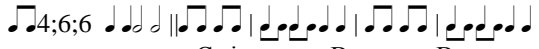

<p>корильна про відьму (хлопців) Наше купайло до місяця, Кіковська відьма повіситься.</p> <p><i>вар.:</i> ...хлопці повісяться. Ходім, дівчата, дивитися, як будуть хлопці казитися</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Новоград-Волинський: Кікова, Городище</p> <p>Попільня: Саверці; Чуднів: Краснопіль; Баранівка: Смолдирів, Дубровка, Радулин</p>
<p>корильні про відьму (хлопців, дівчину) Ой на купайла огонь горить, А в нашій відьми живіт болить. (<i>вар.:</i> Хай нашим хлопцям живіт болить). Ой нехай болить (пухне), нехай знають, Нехай купайла не займають</p> <p><i>вар. початку:</i> Ой на Купайлі (на городі) лопух, лопух Бодай же хлопцям живіт напух. Ой нехай пухне, нехай знають, Нехай купайла не ламають.</p> <p><i>вар. початку:</i> Ой на городі лопух, лопух, Чогось в дівчини живіт опух. Нехай пухне, нехай знає, Нехай хлопчиків не приймає</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Черняхів: Дівочки, Новопись; Попільня: Саверці; Баранівка: Радулин; Новоград-Волинський: Кікова</p> <p>Любар: Липне; Чуднів: Будичани; Новоград-Волинський: Ужачин, Тупальці, Велика Деражня</p> <p>Червоноармійськ: Очеретянка; Попільня: Саверці; Чуднів: Лихосілка; Баранівка</p>
<p>Ой на Івана на Купайла, Там ластівочка купалася. На бережечку сушилася, Дівка Ганнуся журилася. Що ще рушничків не надбала, А вже хлопчину сподобала</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Коростень; Чуднів; Попільня; Черняхів: Бежів; Нов.-Волин.: Дублинки, Гірки; Брусилів: Дивин</p>
<p>Ой скаче жабка над річкою, Ой іде хлопець з гнuzдечкою. Постій, жабко, загнuzдаю, Да й поїдемо до Дунаю. До Дунаю води пити, Аж до дівчини в свати прийти. Ой ти, дівко, ой ти, ой ти, Коли до тебе в свати прийти. Прийди до мене увечері, Щоб воріженьки не бачили.</p> <p><i>вар. початку:</i> Скакала жабка понад просом, Іде хлопчина з довгим носом</p> <p>Скаче жабка. Скаче жабка понад речкою Йде хлопчина з гнuzдечкою</p>	<p>♩ 54²</p> <p>♩ 4;6;6</p>	<p>Червоноармійськ: Очеретянка; Попільня: Лучин; Малин: Українка; Володарськ-Волинський: Дворище; Новоград-Волинський: Кікова, Гірки; Баранівка: Смолдирів, Миропіль; Житомир: Лука</p> <p>Новоград-Волинський: Федорівка; Ємільчине: Андрієвичі; Олевськ: Хмелівка</p>
<p>Ой ти петрівко, петрівня, В мене матінка нерідня. Ой загадала діло робить – в неділю рано платте золить. А озолівши – в Дунай прати, ой горе, горе, чужа мати</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Коростишів: Слобідка Житомир: Левків, Лука</p>
<p>Ой молодая молодежи, Ой вийди, вийди на вулицю. Ой вийди, вийди на вулицю Та й заведи нам купайлицю (<i>Ой рада, дівки, до вас вийти – в мене дитина маленькая, свекруха лихенькая</i>)</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Любар: Липне; Чуднів: Будичани, Стовпів; Новоград-Волинський: Киянка; Попільня: Королівка [31, №153]</p>
<p>Ой одчиню я квартирочку Да й подивлюся на зірочку. <i>Дівки купайло убирають, А мене сльози обливають</i></p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Любар: Липне</p>
<p>Ой ти петрівка петрівня, Ой ти зозуле дубрівня, Не куй так рано по діброві, не буди мене молодой. Да нехай мене той ізбудить, которий мене широко любить</p>	<p>♩ 54²</p>	<p>Житомир: Левків, Лука; Коростишів: Старосільці [31, №138]</p>

<p><i>вар. продовж.</i> Бо в мене ненька нерідненька, Да не пускає на вулицю (Да замикає в коміронуку, Ой прочиню я квартирочку, Да подивлюся на вулицю. Там парубочий танець іде, А мій миленький перед веде) <i>або:</i> ... Заставить діло – треба робить, Під круту гору камінь котить</p>		Новоград-Волинський: Колодянка, Киянка; Баранівка: Суємці (Киянка)
<p>Ой загорожу річку тинком, Пущу лебедя з лебедиком. <i>А сама сяду дивитися. Ой то не лебідь купається, А то хлопчина вмивається, Та й до дівчини збирається. Ой ти, дівчино, серце моє, Сподобалося лице твоє</i></p>	♩ 54 ²	Житомир: Левків; Чуднів: Стівнів
<p>Ой мала нічка петрівочка, Не виспалася невісточка. Ішла по воду дрімаючи, на пеньки ноги збиваючи. На терен очі повиймала, в криницю відра повпускала. <i>вар. продовж.:</i> Череду знала та й задрімала, На спички очі повиймала <i>вар. початку:</i> Щоб ти, хлопчино, пропав, пропав, Що ти дівчині спати не дав</p>	♩ 54 ²	Бердичів: Райки; Коростень: Мелені; Малин: Любовичі, Українка; Попільня: Саверці; Почуйки; Баранівка: Миропіль Новоград: Волинський: Ужачин
<p>Ой не стій, дубе, над водою, Там тобі, дубе, горе буде. Там тобі, дубе, горе буде. Як тій невістці у свекрухи. Що цілий тиждень у роботі, Прийде неділя – у клопоті. Стань собі, дубе, у садочку, У хрещатому барвіночку. Там тобі, дубе, добре буде. Як тій дівчині у матінки</p>	♩ 54 ²	Бердичів: Райки; Попільня: Королівка
<p>Ой за городом біла глина, За що Марійку мати біла? <i>За те Марійку мати біла, Щоб вона хлопців не любила</i></p>	♩ 54 ²	Попільня: Саверці; Баранівка: Суємці, Дубровка; Нов.-Волинський: Гірки
<p>Ой під білою березою, Там хорошенько заметено. Ой там дівчина біль білила, Ще й хорошее шиття шила. Ой шиття моє білесеньке, Кому ж ти будеш милесеньке (<i>милому чи немилому</i>) <i>вар. продовж.:</i> Ой під білою березою Ой там чистенько обметено. Ой там хлопчина з торгом стоїть, Ой з яким торгом – з биндочками. Чужим дівчатам він продає, Своїй дівчині дарма дає</p>	♩ 54 ²	Любар: Липне; Попільня: Романівка Новоград-Волинський: Дублинки
<p>Ой у городі у холоді Стоїть колодязь повен води. Навкруги його обметено, Ще й барвіночком обплетено. На нього хлопці збиралися, На мед-горілку складалися <i>вар. продовж.:</i> Ой там дівчина личко мила, З своїм личеньком говорила: «Ой личко моє білесеньке, Кому ти будеш вірнесеньке?»</p>	♩ 54 ²	Новоград-Волинський: Калинівка, Велика Деражня, Гірки Коростень
<p>Летіли гусі бором, бором, Да й говорили з Богом, з Богом. Скільки світа облетали, Такого дива не бачили. В Черетянці на риночку Стоїть сосна в барвіночку. Кругом неї дівки ходять, Та й на голівках вінки носять</p>	♩ 54 ²	Червоноармійськ: Очеретянка, Старий Майдан; Новоград-Волинський: Михіївка, Гірки; Баранівка: Смолдирів
<p>Хмари гудуть дощі будуть, Де ж твої, хлопче, ночлі будуть? У дівчині під лавкою, Із дівчиною коханкою</p>	♩ 54 ²	Червоноармійськ: Очеретянка
<p>Ой хміль по тину розвивався, Батько дочкою набивався. Сватай, Іване, мою дочку, Переп'ю тобі вина бочку</p>	♩ 54 ²	Попільня: Саверці

<p>Наше купайло з верби, з верби, А ти Іванку, прийди, прийди. Прийди до мене увечері, Щоб воріженьки не бачили. Прийди до мене смерком, смерком, Буде горілка з медком, з медком. <i>вар.</i> Наше купайло з верби, з верби, Киянські хлопці дурні, дурні</p>	 54 ²	Новоград-Волинський: Киянка, Кікова
<p>Ой за городом, за городом, Пливе Іванко пароходом. А в паракході віконце є, Вийди до мене, серце моє</p>	 54 ²	Попільня: Саверці
<p>Ой у городі деркач дере, Хочу додому, аж плач бере</p>	 54 ²	Коростень: Мелені
<p>Ой у городі крокіс поріс, Узяв чорт хлопців да в ліс поніс</p>	 54 ²	Чуднів: Кихті; Коростишів: Старосільці [31, №158]
<p>Ой на Івана на Купайла Вийшла дівчина гарно вбрана. На неї люди зглядаються, Ой хто на неї старається</p>	 54 ²	Чуднів: Дреники, Кихті; Баранівка: Дубровка; Новоград-Волинський: Велика Деражня, Киянка
<p>Ой легів шуляк із вулиці, Схватив дівчину з потилиці. Отдай дівчину робочую, Візьми другу ледачую</p>	 54 ²	Попільня: Романівка; Чуднів: Дреники; Баранівка: Миропіль
<p>Чого, Івасю, змарнів, змарнів, Чого шукаєш? – Волів, волів. Ой твої воли давно в шкоді, Що й у Марусі на вгороді. Ой там Маруся воли гнала, Собі Івася сподобала</p>	 54 ²	Попільня: Королівка; Брусилів: Дивин; Баранівка: Миропіль
<p>Ой було літо, тепер нема, Ой були хлопці, тепер нема. А ще така пора буде, Що за цибулю по сім буде <i>(далі те саме про дівчат: ... По сто рублів дівка буде)</i></p>	 54 ²	Попільня: Королівка
<p>Ой уже сонце над вербами, Пусті нас, пане, хоч з ребрами. Ой уже сонце над грушами, пусти нас, пане, хоч з душами</p>	 54 ²	Попільня: Королівка; Житомир: Березівка
<p>Ой шумить-гуде дібровою, Стуконить-іде дорогою. Ой я ж думала, що вітер віє, Аж то свекорко з торгу їде: – Ой вийди, вийди, похмурнице! Одчини мені ворітчка! – Ой я, молода, не лінива, Пішла ворота одчинила. <i>(їдуть свекруха, діверь, миленький)</i></p>	 54 ²]	Баранівка: Миропіль
<p><i>для збору в лісі (ягідна):</i> Ой хто в лесі, хто в бору, хто в бору, Ходім разом додому, додому А хто в лесі зачує, да не йде, Нехай йому закладе, закладе. А хто зовсім не чує, не чує, Нехай в лесі ночує, ночує</p>	 53 ²	Коростень: Мелені
<p>Ой у гору сонечко у гору, Збудуй мені, хлопчино, комору. Збудуй, збудуй комороньку високо, Да прорезуй оконечко широко. Щоб до мене соловейко прилітав, Щоб він мене раненько пробужав <i>(бо свекруха – не мати, не збудить, тільки піде до сусідів обсудить)</i> <i>вар. початку:</i> Ой у бору сосонка, у бору, там буде хлопчина комору Тонкеє дерево, що в бору ...</p>	 53 ²	Чуднів; Нов.-Волин.; Баранівка: Дубровка, Суємці, Миропіль; Волод.-Волин.: Рижани; Малин: Нова Діброва; Червоноармійськ: Очеретянка; Попільня: Королівка [31, №168] Смільчине; Коростень: Мелені; Радомишль: Мірча; Волод.-Волин.: Дворище; Нов.-Волин.: Михіївка; Баранівка: Смолдирів, Радулин

<i>вар. початку:</i> Ой шаріла вишенька, шаріла, А під нею Марійка сиділа. Куплю тобі черевички – походи, Зроблю тобі комірньоку з вікнами		Попільня: Саверці
<i>вар. Ой у горі сонечко, у горі ...</i>		Новоград-Волинський: Ужачин, Тупальці, Несолонь
Ой у лісі темному на дубку, Там повісив хлопчина гойдалку. Гойдайтеся дівчата високо, Щоб було виднесенько далеко. Ой там моя дівчина гуляє, Вишитими рукавами маяє		Коростишів: Старосільці; Житомир: Лука; Нов.-Волин.: Калинівка; Коростень; Попільня: Почуйки; Баранівка: Смолдирів, Миропіль
Ой до бору стежечка, до бору Веди мене, хлопчино, додому. Веди мене, хлопчино, де ти взяв, Щоб на мені віночок не зов'яв. Не зов'яне, дівчино, не зов'яне, Є у мене сестриця – догляне		Смільчине; Коростень; Володарськ-Волинський: Краївщина; Малин: Старі Вороб'ї; Попільня: Романівка
Ой сьогодні, матінко, Петров день, Пусти мене погуляти на весь день. Ой не мона, донечко, не мона, Наэхала панова з Кійова. Наэхала панова з Кійова Да привезла віночка з вельона. Щоб молода дівчина зносила, А по Петрі на весілля просила. А я того віночка не зношу, А по Петрі на весілля попрошу. <i>вар.:</i> А та вся панова в синьому, Тільки один Петричок в білому. Сидить собі на конику сірому. Ніхто його з кониченька не впізнав, ніхто його серденьком не назвав (<i>тільки одна дівчина впізнала і ручку подала</i>) <i>вар. початку:</i> Ой Петріку, Петріку, Петров день ... <i>вар. початку:</i> Ой сьогодні, матінко, петрівка, Болить мені, матінко, голівка		Коростень; Володарськ-Волинський; Черняхів: Пекарщина, Новополь; Червоноармійськ: Очеретянка Володарськ-Волинський: Грушки, Сколобів, Давидівка Малин: Пиріжки Володар-Волинський: Дворище; Коростень: Мелені [31, №140]
Ой стояла коноплина, стояла Та й догори віточками маяла. Ой де узявся буйний вітерець Та й не дав він коноплині стояти. Ой гуляла дівчинонька, гуляла Та й русою косою маяла. Ой десь узявся хлопець-молодець Та й не дав він дівчиноньці гуляти. <i>вар. продовження:</i> Да й до гори віточкою маяла, Ой щось вона вербонці казала. Ой казала вербонці розвиться. Пора тобі, парубче, жениться		Коростишів: Слобідка Володарськ-Волинський: Давидівка, Рижани, Грушки, Паромівка; Малин: Українка Володарськ-Волинський: Паромівка;
Ой полола орлиця лободу, Та й послала орлика по воду. Іди, іди, орлику, не барись, На чужие орлиці не дивись. Бо чужие орлиці – сатана, Схоплять, схоплять орлика, та й нема		Коростишів: Слобідка Радомишль: Леніне
Ой сяяла зіронька, сяяла, З ким же ти, дівчино, стояла? Із тобою, хлопчино, з тобою, Як ясен місяць з зорою		Черняхів: Дівочки; Радомишль: Вишевичі, Леніне; Новоград-Волинський: Колодянка; Брусилів: Дивин; Баранівка: Миропіль
Ой ходімо, дівчата, купаться Да й на мого віночка дивиться. Ой куди мій віночок попливе – Туди мене батенько оддає		Радомишль: Леніне Попільня: Почуйки
Пливи, віночок, за водою, Ой а я піду за тобою		Попільня: Почуйки

Ой Петре, Петре, Іване А вже твоя петрівка минає. А вже твоя петрівка минає, Половини літечка немає		Попільня: Лучин, Почуйки; Малин: Пиріжки, Чоповичі
Зеленії кладочки вербові, Пора вас, дівчаточка, додому. А ти їдна дівчина зостанься, Як приїде хлопчина – звінчайся (привезе віночка, дівчина віночок не зносить, по Петрі на весілля попросить)		Житомир: Левків
Ой за гору сонечко сідає, Ой там Іван Марію питає. Ой чи вона така гарна як пишна, Чом вона на вулицю не вийшла? (Звечора русу косу чесала, Опівночі черевички взувала. Перед світом на гулицю виходжала, Та вже свого Іваночка не застала)		Бердичів: Райки
Ой плавала кладочка под мостом Ой стояла дівчина под млином. Подала белу ручку хлопцям двом. Ой на тобі, хлопчино, ручку мою. А ти другий молоденький не дивуй Да пригорни до серденька – поцілуй		Володарськ-Волинський: Рижани; Червоноармійськ: Очеретянка; Попільня: Романівка, Королівка; Житомир: Лука
Горить наше вілечко, аж тріщить. Ой зайняв же чорт хлопців да й тащить. Горить наше вілечко, палає. Ой зайняв же чорт хлопців да немає		Володарськ-Волинський: Рижани
На городі та вербонька стояла, Там рабая зозуленька кувала. Там рабая зозуленька кувала, Щось вона тій вербонці казала. Казала вона вербонці розвиться. Пора тобі, да й козаче, жениться. «Ой ще ж моя да й дівчина молода, Ще вона да й віночок не сплела». Нехай тая да вербонька буяє, Нехай моя дівчинонька гуляє		Червоноармійськ: Очеретянка; Баранівка: Кам'яний Брід, Миропіль; Коростень: Кожухівка; Новоград-Волинський: Городище; Смільчине: Бараші, Неділище
Ой стояла тополя край поля, Ой хто тую тополю обполе. (Обіззався молодий Іванко, А я тую тополю обполю)		Радомишль: Мірча
Ой ходила дівчина по саду, Да сіяла-віяла розсаду. Уже моя розсада в три листки, Постарайся, хлопчино, колиски		Коростень: Мелені, Іскорость; Смільчине;
Ой ходила дівчина по полю, Вибирала пшениченьку з куколю. Ой ішов хлопчина, шапку зняв: «Боже тобі, дівчино, помагай. Буде з цієї пшениченьки коровай. Буде з цієї пшениченьки насіння. Коли твоє, дівчино, весілля?»		Коростень; Малин: Пиріжки, Чоповичі; Попільня: Романівка; Брусилів: Дивин
Ой куй же ти, зезулько, хоч не куй, Недалеко, зезулько, Петро твій		Коростень; Малин: Іванівка; Новоград-Волинський: Дубники
Ой на Петра, на Петра, на Петра, Мати мандривок напекла Ще й вареників варила, да рабую зезульку вдавिला		Малин: Іванівка
про відьму Баба в'єдма. Баба в'єдма на дуб лезла. З дуба впала кореня копала.		Смільчине; Володар-Волинський: Краївщина

<p>Петрівочка. Петрівочка маленькая нічка - Не виспалась молода дівочка. Чом же вона ночі не доспала, шевковіє шнурики сукала <i>(Вороного коника путала. Не спутала коня воронаго, А спутала хлопця молодого.</i> <i>Я ж думала що кінь вороненький, Аж то стояв хлопець молоденький)</i></p>	♩4;6;6	Смільчине; Новоград-Волинський; Червоноармійськ: Старий Майдан
<p>Петрівочка. Петрівочка маленькая нічка, Наші хлопці не доспали. Наші хлопці гайдамаки, Похворіли як собаки <i>(вар.: да в кропиві ночували)</i></p> <p>Петрівочка. Петрівочка маленькая нічка, Наші дівки не доспали. Наші дівки не доспали Да в барвінку ночували</p>	♩4;6;6	Смільчине; Новоград-Волинський: Михіївка
<p>А в городі. А в городі береза стояла, На березі зозуля кувала. Годі, годі, зозуля, кувати, Бо вже ідуть березу ламати. Ця береза суха й не зелена, Чогось дівка смутна й не весела <i>(хлопчину не можу забути)</i></p>	♩4;6;6	Новоград-Волинський: Ужачин, Несолонь, Федорівка
<p>Коло куца. Коло куца чечевиця густа (2). Ой хто ж тую чечевицю вижне, Той девчиноньку визьме. Обізвався козак молоденький: «Є у мене коник вороненький. А я тую чечевицю вижну, А я тую девчиноньку визьму»</p>	♩4;6;6	Новоград-Волинський: Тупальці
<p>На вигоні. На вигоні огонь горить, А на село полум'єчко <i>(До дівчині под оконечко)</i></p>	♩4;6;6	Новоград-Волинський: Калинівка
<p>На Купайла. На Купайла на Івана. Мене мати не пускала. А в коморі вікна й двері – Видно мені кавалери. А в коморі оконечко – Видно мені купайлечко</p>	♩4;6;6	Смільчине; Новоград-Волинський: Ходурки
<p>Ой кіну я кладку через нову градку. Вербову, вербову. Пора вам дівчатка, пора молоденькі (з Купайла додму). Додому, додому. А ти одна дівка, одна молоденька. Зостанься, зостанься. Як приїде Коля на воронім коні. Звенчайся, звенчайся</p>	♩44;P33 	Малин: Іванівка; Баранівка: Смолдирів; Новоград-Волинський: Колодянка;
<p>На Івана Купайла сучка в борщ упала. На Івана Купайла. <i>вар. На Івана на Купала сучка в воду упала. Стали сучку рятувати, стала сучка помирати</i></p>	♩44;P33	Радомишль: Велика Рача; Володарськ-Волинський: Краївщина
<p>Іванова борода загорілася. На Івана Купайла. Іванова мати зажурилася. <u>На Івана Купайла</u></p>	♩44;P33	Радомишль: Велика Рача
<p>Іванова голова загорілась була. <u>На Івана Купайла.</u> А дівчата з радощами носять воду пригорщами. <u>На Івана Купайла</u></p>	♩44;P33	Народичі: Рубежівка
<p>Ой летіло помело через третє село. <u>Стовпом дим, стовпом дим.</u> А де воно впало – в Марисі на хаті. Стали її хлопці хати гасити, А Петрусьо приніс водиці полою. Вже тобі, Марися, жити зо мною.</p>	♩44;P33	Баранівка: Миропіль
<p>Іванова мати насіяла м'яти. <u>На Івана Купайла</u></p>	♩44;P33	Радомишль: Мірча, Вишевичі
<p>Ой ходила квочка довкола кілочка. Коло вороня Купайла, Грало сонічко на Івана. Та водила діти, як яснії квіти. Та вивела вона семеро діточок</p>	♩44;P33	Баранівка: Миропіль
<p>А в городі вишня, чому не черешня. <u>Калино, малино, ягодо зелена.</u> Ой ти мене любиш, чому не беремся ...</p>	♩44;P44	Попільня: Королівка

- На обжинки (зажинки) лишали сніп (вінок) жита і зберігали його до Різдва на по́куті, потім молотили по закінченню різдвяно-новорічного періоду (Попільня: Романівка). Снопик називався: «*перша жатка*» (сніп на зажинки) (Червоноармійськ: Великий Луг), «*дуду́х*» (Новоград-Волинський: Тупальці), «*коляда́*»;
- Для господаря (бригадира, голови колгоспу) плели вінок з колосся і несли з поля (різні місцевості, в основному південні).

Жнивні пісні:

- уточнити місцеву назву жнивних пісень: «*жэ́нчики*» (Смільчине; Новоград-Волинський; Чуднів), «*жні́вські*» (Червоноармійськ: Очеретянка), «обжинки» (Червоноармійськ: Стрибіж, Новоград-Волинський: Колодянка), «*жнивові́*» (Чуднів: Дреники), «*жні́вні*» (Чуднів: Краснопіль);
- що співали коло «бороди»;
- чи співали «*на хмельо́*» (коли вибирали хміль) (Володарськ-Волинський, Червоноармійськ; Черняхів) (жнивні мелодії, в текстах яких «жито» замінюється на «хміль»);
- жнивні пісні могли виконувати **на весі́ллі** коли віддавали першу дитину: «Ой зажався наш хазяїн, зажався ...» (коли віддавали останню дитину: «Ой обжався наш хазяїн, обжався ...» тип 4₃² (Житомир: Левків, Баранівка: Дубровка).

ЖНИВНІ ПІСНІ		
до діда (бороди): А ми діда пололи (2 р.), Рученьки покололи		(⁶ V ААБ) Малин: Буки; Коростень: Каленське
Коло вінонько коло Зібрали врожай скоро. Зібрали, ізвозили. Дай, Боже, щоб спожили		Баранівка: Кам'яний Брід; Чуднів: Малі Коровинці
Нема голови вдома (2 р.), Поїхав до Чуднова. (вар.: Хазяйна нема дома, Поїхав до Кійова) Мед-вино купувати, Женчиків пригощати. Жніте, женчики, жніте (2 р.), Колосу не губіте		Чуднів: Красноволиця; Червоноармійськ: Очеретянка
Наш хазяїн злякався (2 р.) У комору сховався. В щілину заглядає, Женчиків виглядає		Червоноармійськ: Очеретянка
Ой хто жита не дожав (2 р.), Щоб він за год не дождав. А ми жита дожали, Щоб ми за год дождали		Володарськ-Волинський: Краївщина
Ой коколю, коколю (2 р.), Ішли женці додому. Котивсь вінок по полю, «Візьміть мене з собою. Бо я в полі набувся, Усіх вітрів начувся»		Червоноармійськ: Очеретянка; Володарськ-Волинський: Грушки
Одчиніть нам віконце (2 р.), Несем вінок як сонце. Одчиніть нам браму – Несем вінок як лаву. Одчиніть нам квартиру – Несем вінок як зірку		Червоноармійськ: Очеретянка
Ми жали не лежали (2 р.), По сто кіпок нажали. А пшениченьки двісті, Наш хазяїн у місті. (поїхав до Кійова мед-вино купувати женчиків пригощати)		Червоноармійськ: Очеретянка
В нас сьогодні обжинки (2 р.), Нап'ємося горілки.		Волод.-Волин.: Грушки; Коростень: Іскорость [31, №186]
Наша пані домує (2 р.), Нам вечерю готує. Наша пані не пишна, Проти женчиків вийшла. Заріж, пані, тетерю, Женчикам на вечерю. Заріж, пані, індика, Щоб нам була музика		Житомир: Кам'яний Брід
Не спали не дремали (2 р.), Ми житечко дожали (2 р.) Вийся, віночок, вийся, До села прикотися.		Володарськ-Волинський: Рижани (⁶ V ААББ)

Одчиняй, батько, браму – Котиться вінок з лану. Зареж, батько, качура, Щоб нам була вечера (<i>індика – музика</i>)		
Ой казали «лежали» (2 р.), А ми хмелю дорвали (2 р.)		Черняхів: Новопіль
А наш кінь вороненький (2 р.) Хазяїн молоденький (2 р.) По хмелю проїжджує, 'бривчики підганяє. «Живо, бривчики*, живо, Буде горілка й пиво» (*« <i>обривчики</i> » – <i>де обривали хміль, люди</i>)		Червоноармійськ: Стрибіж
<i>до бороди:</i> Ой на тобі, борідонько хліба й солі, Гуляй, гуляй, борідонько, в чистім полі		Новоград-Волинський: Дублинки
А в нашого хазяїна зажинки, Старайсь, старайсь, хазяїну, горілки. І не думай, хазяїну, що ми спали, Ми вже твоє житечко зажали. Ми вже твоє житечко зажали, Хорошого снопика зв'язали. Ми вже твоє житечко зажали, Ой дай, Боже, щоб на той год діждали. (замість « <i>зажинки</i> » співають також « <i>обжинки</i> »)		Черняхів: Видибор, Бежів; Коростишів: Слобідка, Старосільці, Стрижівка; Житомир: Левків; Малин: Іванівка, Буки; Новоград-Волинський: Жолобне; м. Попільня [31, №187]
Дожинки, хазяїну, дожинки, Хочуть наші серпички горілки. Не так серпи (2), як жінці, молодіс жінчики молодці		Коростень: Злобичі
Ой зажинки, господару, зажинки, Приготуйте на вечеру горілки. Як не буде меду, вина, ще й горілки, Не підемо на другий рік на зажинки		Новоград-Волинський: Ужачин, Калинівка
Ой гуляли жінчики, гуляли, Золотіс серпички блищали. Ой одчени, господару, нову браму, Везем тобі веночок із-під лану		Новоград-Волинський: Ужачин
Ой до межі, жінчики, до межі, Ой Боже вам, жінчики, поможи. А ми в тебе, хазяїну, не гуляли, а ми твоє житечко пожали. Зареж, зареж, хазяїну, качура, ой щоб була добрая вечеря		Смільчине; Малин; Радомишль: Леніне; Коростень: Сушки; Нов.- Волин.: Киянка; м. Попільня [31, 187]
Ой до межі, жінчики, до межі, Щоб дожали житечка до межі. Щоб дожали житечка до межі, да поклали серпички на межі		Коростишів: Стрижівка; Баранівка: Радулин
Ой до межі, жінчики, до межі, Там стояла горілонька у діжі Ой до кінця жінчики до кінця То підемо додомоньку за сонця		Нов.-Волин.: Несолонь, Колодянка; Червоноарм.: Стрибіж, Великий Луг
Ой жінчики, жінчики, додому, Ой там стоїть вечеронька на столу. Мене твоя вечеронька немила, Широкая нивонька втомилася. Не так нива, не так нива, доклони, Я займала широке загони. Великіс снопички в'язала, Високіс копоньки складала		Новоград-Волинський: Дубники
Ой куриться доріженька, куриться, Ой журиться наш хазяїн журиться. Як же мені не куриться – жінці йдуть, Як же мені не журиться – жінці жнуть. (<i>Вони мого коника продадуть, одного коника – на горілку, а другого коника на музику</i>)		Смільчине; Новоград-Волинський: Колодянка, Киянка; Коростишів: Старосільці
Світи, світи, місяцю з зорою, Вийди, вийди, хазяїну з жоною. Світи, світи, місяцю з зірночками, вийди, вийди, хазяїну з діточками		Коростишів: Стрижівка
А наша хазяйочка велика, Зарізала на вечерю гіндика. А наша хазяйочка висока, зарізала на вечерю гусака. А наша хазяйочка з мишлями, наварила вареничків з вишнями. А наша хазяйочка вдома томує, для жінчиків вечероньку готує		Коростишів: Стрижівка, Старосільці Житомир: Левків; Новоград-Волинський: Киянка, Кікова; Баранівка: Суємці

А наша гаспадыня молоденька, Зарізала на вечеру горобейка. А нам тая вечеронька не мила, Широкая нивонька потомила. Не так тая нивонька як снопи, Тягаючи, носячи до копи		Новоград-Волинський: Тупальці; Баранівка: Суємці
А наша гаспадыня з мислямі, Наварила вареничків з вишнями		Новоград-Волинський: Колодянка, Дублинки, Кікова; Баранівка: Суємці
Ой котиться віночок із лану, До нашого хазяїна у браму. Вийди, вийди, хазяїну против нас, Да викоти бочку меду, частуй нас. <i>вар. початку:</i> Ой котиться віночок по полю, Да проситься в господаря (в женчиків) в стодолу (додому). Пусти мене господарю в стодолу, Бо вже мені докучило на полі. Від буйного вітрику похоловся, А дрібного дощичку напився		Черняхів: Дівочки Смільчине; Новоград-Волинський; Баранівка: Смолдирів
Ой одчини, господарю, нову браму, Везем тобі віночок із бур'яну. Не з бур'яну, не з бур'яну, а з жита, Щоб нам була горілочка налита. Як не буде горілочка налита, Буде наша гаспадыня набита. Як не буде горілочка із вином, Перевернем подвір'єчко догори дном		Новоград-Волинський: Тупальці, Несолонь
Ой обжався наш хазяїн, обжався, Продай коня вороного – постався. Продай коня вороного ще й бричку, Да найми нам, хазяїну, музичку		Житомир: Левків
Ой до поля, женчики, до поля, Вибірайте житечко з куколя. Ой з куколя не з куколя – з лободи, Щоб було нам горілочка як води		Володарськ-Волинський: Краївщина; Новоград-Волинський: Федорівка
Ой у полі криниченька – видно дно. Десь нашого господаря (бригадіра) не видно. А я цією криниченьку загачу, А я свого господаря побачу. Не ховайся, господарю, в подушки Да винеси горелочки до юшки. Наш господар десь по полю шатався, А ввечері у комору заховався. Хоч ховайся, господарю, не ховайся, На вечеру хоч червінця постарайся. <i>вар. продовж:</i> Десь нашого господаря не видно, Десь поїхав по горілку по вино		Смільчине; Новоград-Волинський; Баранівка: Суємці
Женчики, женчики, не виляйте, На чорную хмароньку поглядайте. А та чорна хмаронька над нами, Широкая нивонька перед нами		Нов.-Волинський: Тупальці, Несолонь, Федорівка
Наш господар кудлатий, кудлатий, Він на гроші багатий, багатий		Нов.-Волин.: Тупальці, Несолонь
Ой у полі колосочок настоявся, Із буйненьким вітриком нагойдався (дрібненьким дощичком навмивався)		Червоноармійськ: Великий Луг
Ой дай, Боже, до вечора погоду. Да пошлімо орлика по воду. Лети, лети, орлику, не барись, на чужії орлиці не дивись. Ой поймали орлика на мосту, розсипали пір'єчко по мосту		Смільчине; Новоград-Волинський: Михіївка
Ой недбайло наш хазяїн недбайло, Захопило житечко Михайло. Коб чужіє женчики не прийшли, То б стояло житечко до весни		Новоград-Волинський: Ходурки
А ми жали не лежали, А ми жали по щирій правді. Не давайте по чарочці, а давайте по цілій кварти	Приспівки	Радомишль: Макалевичі

ОКАЗІОНАЛЬНІ ПРИСПІВКИ

щоб пішов дощ: Іди, іди, дощику, зварю тобі борщику у новеньком горщику	♩ 4 ⁿ	різні села
щоб перестав дощ: Дощику, дощику, перестань, ми поїдем на Ордань	♩ 4 ⁿ	Чуднів: Стовпів
щоб перестав дощ: А дзвоники б'ють, б'ють, хмару переб'ють, б'ють	♩ 4 ⁿ	Коростень: Новаки
щоб вийшло сонце: Вийди, вийди, сонечко, на попове полечко, на бабине зіллячко, на наше подвір'ячко, там дітки грають, тебе дожидають	♩ 4 ⁿ	Баранівка: Радулін

УМОВНО ПРИУРОЧЕНІ ДО ЖНИВ (РАННІ ЛІРИЧНІ ПІСНІ)

Пора, мати, жито жати – колосок схилився, Пора, мати, дочку дати – голосок змінився	♩446 ²	Коростень
Зійди, зоря, вечірняя, ще й ниченька темна. Ой вийду я на вулицю гуляю, гуляю		Радомишль: Вишевичі
Косарі косять, а вітер повіває. Горе тій вдові, що в ей мужа немає	57 ²	Коростень: Злобичі
Зайшло сонце, роса впала, Нельзя в полі работаті. Не сіяти, не орати, не зеленого жита жати	44 ²	Коростень; Малин: Іванівка; Нов.-Волин.: Городище; Коростишів: Старосільці
Дитя моє плаче, я і не чую, Хіба я вернуся погоду	♩44 ²	Коростень: Злобичі
Ой у лузі, лузі, зелена трава, Тим вона зелена, що бистрить вода	♩65 ²	Малин: Іванівка

МАКОВІЙ (13 серпня; Попільня)

- криницю обплітали довгим (кілька метрів) вінком з квітів або ставили букетики (Попільня: Саверці);
- біля криниць встановлювали «Маковей» – уквітчаний великий дерев'яний хрест (Попільня), тичку;
- біля криниці ставлять гарбуз, насіння видовбують, вирізують очі, рот. Увечері запалюють всередині гарбуза свічку (гарбузи можуть чіпляти на хрест);
- на рушнику біля «Маковея» кладуть хліб і сіль;
- молодь гуляє біля «Маковея» цілу ніч, стереже його, щоб не вкрали;
- пісень не зафіксовано (примовка «Маковей з конопель, а пшениця з льону. Побралися за рученьки та й пішли додому») (Попільня: Романівка));
- що святити на Маковея (14 серпня) – різні місцевості.